

XX. évfolyam
10. szám
LUNGO DROM
ROMALAP
2012. október
Ára: 300 Ft

Békemenet

LD

„LUNGO DROM”

HOSSZÚ ÚT

Október 15-e, Szent Teréz napja sokfelé szüretkezdő nap volt, például Baranyában vagy a Balaton szőlőtermő vidékein. Egerben Teréz-szedés az ekkori szüret neve. Bácskában, Bánátban asszonyi dologtöltő nap volt, nem moshattak, süthettek. Régen igazi sátoros ünnep volt, melyre még a hadviselő vífék is hazasiettek.

A szüret a parasztgazdaságban nagyon fontos esemény volt. Általában a falubéli gazdák segítettek egymás szőlőjében a szüretelésnél, illetve bér munkásokat is alkalmaztak. A házigazda a szüretelőket megvendégelte, annak befejeztével pedig **szüreti bálokat** is tartottak. Szokásban voltak bizonyos **szüreti mulatságok** is, természetesen a munkák utolsó napján az ún. végzéskor. Ilyen tréfás szokás volt az uraság megkötözése, **szüreti koszorú** készítése (mint aratáskor az aratókoszorú), a gazda köszöntése tréfás versekkel, a legjobb szedők megajándékozása. A szüreti felvonulásokon gyakori az ún. baksus figura (Bacchus görög boristen nevéből), egy hordón ülő bábu, kezében poharat, lopótököt tartva.

A **borkészítés** valószínűleg középkori gyakorlatot tükröz. A **szüret** a parasztgazdaságban a többi szőlőmunkával szemben segítséggel végzett társas munka, városi szőlő-

monokultúras gazdaságban általában bér munka, a 19. sz. közepe előtt a földesúri szőlőkben főként robotmunka. A szüret ideje a hazai szőlőkben október–november hónap volt. Kezdőnapja, ill. kezdőhete a 18–19. században hagyományosan meghatározott volt, amelyet a városi és községi tanács, hegyközségi elöljáróság, s nem utolsósor-

ban a földesúri járandóság szedésének rendje és módja, ún. **bordézsma** határozott meg. A Mihály napjától (szeptember 29.) Simon-Juda napjáig (október 28.) tartó szüretkezdetben a szőlőfajták érési idejének helyi tapasztalata is tükröződnek. A közhírré tett szüretkezdet után a szőlőhegy felszabadításával, a hegykapuk megnyitásával láthattak a szedéshez. A dézsmás időkben dülönként, később gazdánként folyt a szüret. A **szedők** (lányok, asszonyok), görbe késsel, kacorral, szőlőollóval vágják el a fürt nyelét, csutáját, s a helyileg szokásos gyűjtőedénybe tették. A szüret munkája a csemege szőlők terjedése és az igényesebb, fajtánkénti külön szedések óta több részletben történik, de a történeti borvidékeken már a 17. századtól külön szüretelték a vörös és fehér szőlőket, ill. az **aszúszemeket**, amelyek eltérő borkészítési eljárást igényeltek.

ROMA LAP
Megjelenik havonta.

Megjelenik havonta az Országos Roma Önkormányzat támogatásával. Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – Telefon: 06-56/420-110 – Fax: 06-56/514-331 – Levelezési cím: 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – e-mail: oktatasialapitvany@gmail.com – Internetcím: www.ldromalap.hu
A lapot szerkeszti a szerkesztőbizottság. – Tervezőszerkesztő: Gudmon András

Felelős kiadó: Farkas Flórián
Címlapon: Fotó: LD

Nyomdai munkák: KARCAGI NYOMDA KFT.

Felelős vezetők: Márkusné Tankó Orsolya és Nagyné Tankó Tímea ügyvezető igazgatók

ISSN 1216-982X

A kisparaszti szőlőkben (Dunántúl, Alföld) szokásos az **előszüret**, néhány korán érő fajtából szüreti bort csinálnak, a tulajdonképpen szüret itt a szőlő egybeszedését jelenti. A szedők gyűjtődényéből a férfiak, a **puttonyosok**, ill. **csöbrösök** hátton, vállon vagy kézben hordott szőlőszállító edényébe kerülnek a fürtök. Ők hordják ki a szüretelőhelyre a termést, és beleöntik a szedő vagy **taposó kádba**, a szállító kádba, ill. lajtba. A szüret sajátos munka és ünnep jellegére utal a hagyományos szüreti étrend és a szüreti szokások.

A munkaszokás olyan közösségi jellegű munkaalkalom, amelyhez gazdag szokáshagyomány tartozik, amelyben a munka és az ünnep összekapcsolódik. A múlt században és az előző századokban ünnep jellege különösen kidomborodott. A 16–17. században **szüret idejére a törvénykezést is beszüntették**. A megelénkült szőlőhegyeken **zenélés, nótázás, fegyverdurrogatás** hallatszott.

A szüret valódi ünnepi esemény számba ment a falu életében. Általában **zajkeltéssel** kezdődött. Ezt követően indulhatott a munka. A szüret napjára kora reggel kivonuló szüretelők ellepték a szőlőt, vidám **nótázással** megkezdődött a munka. Az egykori szüretelők elmaradhatatlan kísérője volt a **rezesbanda**, amely gazdtól-gazdáig haladva elhúzta a szüretelők nótáját, a fizetség a gazda belátására volt bízva, általában szőlőből, mustból állott. A munkavégzés alatt is jellemző volt – közösségi munka lévén – a **tréfálkozás, az éneklés, a hangoskodás**. Utána azonban valódi ünneppé alakult a nap.

A 20. századi szüreti szokásokban eltérő korú, jellegű és eredetű agrárritusok, maszkos és dramatikus szokások, illetve a céhes élet közösségi megnyilvánulásai találhatók meg. A szüreti szokások mai formájukban a szüreti felvonuláshoz, menethez és a bálhoz vagy mulatsághoz kötődnek. Az országszerte egységes és egységesített szokások elsősorban a 18–19. századi uradalmi szőlőmunkások szokásainak mozzanatait vették mintául. E szokások a szőlőszedés utolsó napjához, a végzéshez, a **végzésnaphoz** kapcsolódtak, az eddig ismert adatok szerint meglehetősen egyöntetűséget mutattak: az uraság karjának fürtös hajtással való megkötözése, a favázra aggatott fürtökből álló **szüreti koszorú** (szőlőkoszorú, piramis, gúla) elkészítése, a **koszorúvivők** vízzel történő leöntése. A szüretelők a szőlősből kivonulva vitték a szüreti koszorút a vállukon. Ez a koszorú fém, vagy favázra aggatott szőlőfürtökből állt, amelyet búzával, vagy szalagokkal, esetleg borosüveggel díszítettek. Így mentek az esti táncos mulatságra.

A végzés délutánján az uraság megköszöntésére került sor általában verses rigmusokkal, melyben a gazda vagy vincellér jószívűségéről vagy fukarságáról is szó esett. Ezt követte az **uraság ajándékozása** (pl. a szorgosabb szedők kendőt kaptak). A gazda házában este **trakta** volt (birkapörkölt, pogácsa és bor), amit a **végzéstánc, a mulatság** zárt.

Közvetlenül a szüret után gyakori volt az ifjúság **szüreti bállal** végződő felvonulása. Az iparosok, a szegények és a gazdalegények régen külön bálakat tartottak. Később, főleg a kisebb településeken egy-egy nagyobb, közös mulatságon ünnepeltek. A bálokban a szüreti menet szereplői tovább viselték tisztségeiket. A csőzlányok és csőzlegények feladata például az volt, hogy a külön erre a célra felaggatott, vagy dekorációként használt szőlőfürtöket őrizték. A bál folyamán ugyanis a résztvevők ezekről „lopkodtak”. Akit „lopáson” értek, azt „megbüntették”. Bíróságot kellett fizetnie. Ezt a pénzt aztán a szervezők (korábban a borkirály, vagy bál-

király) a bál rendezési költségeire fordította. Sok helyen egyébként ez a szőlőlopás-játék még mindig a szüreti bál része. A szüreti bál fénypontja a csőzstánc, amelyet a népviseletben pompázó csőzök táncolnak. A szüreti mulatság általában reggelig is eltartott.

A szüreti bál hagyománya a 20. században olyan helyeken is elterjedt, ahol nem is termesztettek szőlőt. A szüreti bál még ma is élő néphagyománya a székelységnek. A szüreti szokások mai formájukban a szüreti felvonuláshoz, menethez és a bálhoz vagy mulatsághoz kötődnek. A ma még mindig élő szüreti szokások elsősorban a 18–19. sz.-i uradalmi szőlőmunkások szokásainak mozzanatait vették mintául. E szokások a szőlőszedés utolsó napjához kapcsolódnak. A szüreti bált általában a fiatalok rendezik. A szüreti szerepköröket (bíró, bíróné, csőzlányok, csőzlegények, kisbíró, táncmesterek) beöltözött szereplők alakítják. A fiatalok választanak bírót, bírónét a legügyesebb csőzlányok, csőzlegények közül. A bíró kísérétehez tartozik két pandúr, két kisbíró és két cigány. Az utóbbi kettő feladata, hogy cigánynak öltözve mókázzanak.

A főként mezővárosok kapásai, gazdapolgárai és iparosai (bognárok, kádárok) szüreti ünnepei elsősorban a **felvonulás**. A szüreti bált rendező székelyruhás fiatalok fel díszített szekéren és lóháton, 1–2 zenéssel és nótaszóval bejárják a falu utcáit és a környék falvait, hívogatva a fiatalságot a szüreti bálba. A bíró és bíróné kocsiját a két pandúr kíséri lovon, mögöttük lányok ülnek a kocsiban, virágkoszorúval díszített kosarakkal. A legények a lányok mellett lovagolnak. A menet fontos szereplője volt a múlt században a **borkirály**, vagy **báلكirály**. Ő, illetve a családja volt felelős az esti mulatság rendezéséért. A szüreti menet jellegzetes figurái a **tolvaj** és a **csősz**, akik veszekedésükkel szórakoztatják a közönséget, de rajtuk kívül sok helyen olyan beöltözött szereplők is jelen vannak, amilyen alakoskodók (jelmezbe bújt, szerepet játszó figura) általában a farsangi felvonulásokon szerepelnek. Ilyenek például a török, a szerecsen, a vándorárus, az úrfi, a cigány, a medvetáncoltató stb. figurája.

Bacchus-kultuszra utaló elemeket tartalmaznak (Tokaj-Hegyalján a baksus: hordóra ültetett piros ruhás férfibabu lopótökkel), azonban nem valószínű, hogy a szőlő és bor istenségeivel közvetlenül hozhatók összefüggésbe. A borkirály a múlt században más magyar területeken is szerepelt. A menet vezetői, a **vőfélyek, sáfárok** (Tokaj-Hegyalja), **táncmesterek** (Gyöngyös) a céhes világ és a lakodalom tisztségviselőire utalnak. A felvonulás **alakoskodásra** is módot nyújtott. A maskurások részben a szőlőművelés mozzanatait jelenítik meg (kötöző asszony: középkorú férfi rossz női ruhában, tolvaj és csősz harca stb.), részben genrefigurák (török, szerecsen, kisasszony, drótostót, vándorárus, úrfi, cigány, medvetáncoltató). Ezek a felvonulások eredetileg farsangkor voltak, de áttolódtak a szüret befejezését követő időpontra.

EZER ROMA NŐ KAPHAT SZAKKÉPZÉST, MAJD MUNKÁT A SZOCIÁLIS ELLÁTÓRENDSZERBEN

❖ Ezer roma nő kaphat szakképzést, majd munkát a szociális és gyermekjóléti ellátórendszerben az Emberi Erőforrások Minisztériuma (Emmi) és az Országos Roma Önkormányzat (ORÖ) együttműködésében indított, európai uniós finanszírozású program keretében. A tárca és az önkormányzat azt várja, hogy a nők híd szerepet töltsenek be a roma közösségek és a szociális intézmények között.

A Nő az esély elnevezésű képzési projekt indulása alkalmából rendezett pénteki budapesti sajtótájékoztatón *Balog Zoltán*, az emberi erőforrások mi-

nisztere azt mondta, a nők azok, akikben esélyt látnak a roma integráció területén, akik a családokban egyébként is „az élet motorjai”.

Elmondta, a programmal nem pénzt, hanem képzést és tisztességesen fizetett munkát adnak a romáknak. Hozzátette, a nők különböző szociális asszisztensi típusú feladatokat fognak végezni, és később be tudnak kapcsolódni például a roma-

telep-programokba is. Közölte, a pályázati kiírásra négyszeres volt a túljelentkezés; ezért, mint mondta, bíznak abban, hogy a program további fázisait is el tudják indítani.

Farkas Flórián, az ORÖ elnöke úttörő vállalkozásnak nevezte a programot, amely közlése szerint mind a 19 megyében és a fővárosban is elindítottak. A túljelentkezésekre utalva azt mondta, a cél az, hogy 2014 végéig meg tudják duplázni a képzésekben részt vevők számát. Hangoztatta, a program „nem cigányügy csupán, hanem felzárkózási, integrációs kérdés”, ez szerinte azt jelenti, hogy a képzésen részt vevők nemcsak a cigányok, hanem a nem cigányok problémáin is segítenek.

Az újságíróknak átadott tájékoztató szerint a 2014 augusztusának végéig tartó program során elsősorban hátrányos helyzetű roma aszsonyokat vonnak be a képzésekbe, közülük várakozásaik szerint legalább 750-en végzettséget is szereznek majd.

A több mint másfél milliárd forintos költségvetésű képzési projektben egyebek mellett ápolási asszisztens, kisgyermekgondozó, nevelő, szociális gondozó és ápoló, idősgondozó, házi betegápoló és roma szociális segítő képzést kaphatnak az érintettek.

A sikeres vizsgát tevők elhelyezkedési esélyeit segíti a projekt későbbi – 1,4 milliárd forintos keretű – második része, amelyben egyéves támogatott foglalkoztatást és a munkavállalók továbbképzését biztosítják a munkáltatók számára. Azt is várják, hogy a képzésen részt vevő roma nők kapcsként szolgálnak majd a szociális intézmények és a több ezer rászoruló között, akik eddig nem vették igénybe a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatásokat.

(MTI, EMMI – 2012.10.05)

MAGYARORSZÁG ÉLENJÁRÓ AZ UNIÓS TAGORSZÁGOK KÖZÖTT A ROMA STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁBAN

❖ Magyarország élenjáró az uniós tagországok között a roma stratégia megvalósításában, annak átfogó szempontú nyomon követésében – állapította meg *Langerné Victor Katalin*, az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) társadalmi felzárkózásért felelős helyettes államtitkára, aki kedden és szerdán Brüsszelben részt vett az egyes tagországok kijelölt kapcsolattartóinak első egyeztetésén. [...] A most véget ért első találkozóra még csak a tagországok kisebb hányada érkezett konkrét javaslatokkal. Magyaror-

szágon haladt leginkább előre a munka, és most részletesen ismertették a többi résztvevővel a monitoring rendszerre kidolgozott magyar javaslatokat. E javaslatok az elsődleges és másodlagos indikátorok mellett „kontextusindikátort” is tartalmaznak, amely a roma stratégia megvalósítását komplex módon, összefüggéseiben vizsgálja.

A helyettes államtitkár hozzátette, hogy Svédország, a Cseh Köztársaság, valamint Spanyolország is hozott magával konkrét elképzeléseket. A svédek például a célcsoport ér-

dekében az igazgatás különböző szereplőivel történő közvetítéshez mentori kapcsolattartói hálózatot alakítanak ki, ők ezt „hídépítésnek” nevezik. Magyarországon ez már több szinten megvan – jegyezte meg Langerné Victor Katalin. Példaként említette az önkormányzatokat, az óvodákat, továbbá hogy elindult ennek kialakítása a szociális területen,

valamint hogy az egészségügyben is lesz majd ilyen közvetítő rendszer, amelybe lehetőség szerint a célcsoport tagjait vonják be. A kormányzat és az érintett társadalmi szereplők között a kapcsolatot a Roma Koordinációs Tanács biztosítja.

(MTI – 2012.10.03.)

FRANCIA JELENTÉS KÉSZÜL AZ EURÓPAI ROMÁK HELYZETÉRŐL

◆ Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere szerdán hivatalában fogadta Michel Billout-t, a francia szenátus európai ügyek bizottságának tagját, aki jelentést készít az Európai Unióban élő romák helyzetéről.

A találkozón Balog Zoltán beszámolt a kormány legfontosabb intézkedéseiről a romák felzárkózásával kapcsolatban, kiemelve a tanulás és a foglalkoztatás szerepét és fontosságát.

Michel Billout jelezte: a miniszter által elmondottak összhangban vannak azzal, amit a magyarországi romák helyzetéről és annak javítására törekvő intézkedésekről rögzít jelentésében, az ismertetett programok pedig bizakodással töltik el – olvasható a közleményben.

A francia politikus a jelentést október 15-én adja át a szenátusnak.

(MTI – 2012.10.04.)

LANGERNÉ VICTOR KATALIN NYITOTTA MEG AZ AROMA FESZTIVÁLT A SZABADSÁG TÉREN

◆ Roma képzőművészek alkotásaiból nyílt köztéri kiállítás szombaton a budapesti Szabadság téren, a tárlaton szociológiai és életképeket ábrázoló fotókon és festményeken keresztül próbálják megismertetni és illusztrálni a kisebbségi népcsoport kultúráját, bemutatni hétköznapi életüket.

Langerné Victor Katalin társadalmi felzárkózásért felelős helyettes államtitkár a romák társadalmi integrációjára utalva úgy fogalmazott: csak azokon lehet segíteni, akik maguk is előre akarnak lépni. Példaként említette a Kortárs Roma Galéria tagjait, akik romaként, árvaaként, állami gondozottként törtek ki, és váltak sikeres emberekké. [...]

A második alkalommal tartott Aroma kortárs roma köztéri kiállítás és párbeszédfesztivál elnevezésű rendezvény megnyitóján Rogán Antal, Belváros-Lipótváros polgármestere a kerület civil életének fontosságát hangsúlyozva arra hívta fel a figyelmet, hogy azok az alkotók, akiknek műveit megtekinthetik, romaként és magyaroként is a magyar kultúrát és az ország történelmét gazdagítják, „apró tetteikkel formálják közös országunkat, hazánkat”.

Rogán Antal, aki a Fidesz parlamenti frakcióját is vezeti, azt mondta, hisz abban, hogy az embernek nem a múltjával kell foglalkoznia. Mindig arra törekedtek – tette hozzá –, hogy képeket, zsánereképeket hozzanak a belvárosba, és olyan zsánerszobrokat állítsanak, amelyek valaha a város életének a részei voltak, mert meggyőződése, hogy „ez lopja vissza, hogy mi itt a lelkünk mélyén valamennyien civilek vagyunk”.

A 2003-ban képzőművész hallgatók és autodidakta művészek által alapított Magyarországi Roma Galéria Egyesület 2010-ben tartotta első köztéri kiállítását. A Roma Galéria elnöke, Balogh Tibor az első, olyan ismert roma származású képzőművész, aki elvégezte a Magyar Képzőművészeti Egyetemet.

A köztéri kiállításon, amely október 19-ig lesz megtekinthető, fiatal, kortárs roma képzőművészek, köztük Káli-Horváth Kálmán, Vári Zsolt, Kunhegyesi Ferenc, Balogh Tibor alkotásait, valamint a Chachipe fotópályázat díjnyertes alkotásait nézhetik meg az érdeklődők. Az idei rendezvényükön a helyszínen is bemutatták alkotásuk folyamatát, és zenés programokkal is szórakoztatták a Szabadság térre kilátogató mintegy kétszáz embert.

(kormany.hu, 2012.10.08.)

A hónap hírei • A hónap hírei

BÉKEMENET – október 23.

Október 23-án ismét Békemeneten vállaltak szolidaritást az emberek a kormánnyal. A januári Békemenet Magyarországért rendezvényhez hasonlóan, az 1956-os forradalom és szabadságharc ünnepén is több százezren vettek részt.

A békemenet résztvevői egy órától gyülekeztek, majd kettő órakor indultak a II. kerületi Széna térről „Nem maradunk adósok! Egy a haza.” feliratú molinóval. A békemenet a Margit hídon át, a Nyugati pályaudvart érintve, a Bajcsy-Zsilinszky úton és az Alkotmány utcán át ért a Parlament előtti Kossuth térre, ahol **Orbán Viktor** miniszterelnök mondott beszédet az 1956-os forradalom és szabadságharc ünnepén. A menethez útközben is sokan csatlakoztak.

Fotó: békemenetegyesulet.hu

„Gyertek el minél többen, mert nem állhatunk meg félúton! És nem engedhetjük meg azt sem, hogy politikai kalandoroké legyen az utca. Gyertek el, védjük meg együtt Magyarországot békéjéért, a 2010-es alkotmányos forradalom vívmányait! Gyertek el, mert ismét szükség van rátok!” – állt a szervezők felhívásában.

„A Békemenet, a magyar emberek tömegeinek csendes vonulása 2012. január 21-én példaértékűen mutatta föl egész Európának, hogy „egy a haza”. Amint 1848 a forradalom, 1956 a népfelkelés, úgy 2012 a nemzeti szuverenitásért való kiállásunk dátuma lett.

1956. október 23-a példát adott Európának. Mertünk bátrak lenni és fiataljaink vérét áldoztuk hazánk és Közép-Európa keleti felének szabadságáért. Most az adósság béklyójából

szeretnénk kitörni, és ha más értelemben is, újra áldozatokra és összefogásra van szükség. Hiszen megtapasztaltuk, a történelem pedig többszörösen igazolta, hogy az „adósrabszolgaság” képes nemzeteket megsemmisíteni.

Bizonyítsuk be, hogy van kitartásunk, hogy inkább vállaljuk az átmeneti szegénységet, mint az örökös rabigát. Adjon erőt, hogy Európa számos népe hasonlóan gondolkodik és szolidáris velünk, hiszen közös törekvésünk a gazdasági és az ebből fakadó még súlyosabb civilizációs válság felszámolása.

Több mint fél évszázadig szenvedtünk a kommunizmustól, de a korábbi haszonélvezők utódai még 2010-ben is 15 000 Mrd-os adóssághalmazt akasztottak a nyakunkba. Ezt három év alatt ismét nekünk kell visszafizetni. Ha ezt szolgálja a 2013-as költségvetés 4-500 Mrd-os megszorítása, a hosszú távú kilábalás érdekében kénytelenek vagyunk vállalni, bármennyire fáj is.

Azért kell ismét végigmennünk a Békemenet útján, hogy egymásnak erőt adjunk.

A „Békemenet” felbonthatatlan közösségére további feladatok várnak. Találkozzunk újból, mutassuk meg, hogy a hit segít, az erkölcs kötelez, nem maradunk adósa senkinek, még akkor sem, ha a pénzhatalom nagyurai így szeretnék.

Nagy a tét, bölcsnek kell lennünk, úgy,

ahogyan **Németh László** mondta: „megalkudni, míg muszáj, de közben folytatni a magyar ügyeket, ez a törvény minden európai konstelláció idején”.

Védjük meg együtt Magyarországot békéjéért!

Gyertek velünk 2012. október 23-án! A siker titka az összefogásban, a nemzeti összetartozásban van, mutassuk meg újra, hogy nagyon sokan vagyunk!” – állt a szervezők közleményében.

Ez az ünnep szent, mert a magyarok szabadságáért hullott vére megszentelte – hangsúlyozta ünnepi beszédében Orbán Viktor az 1956-os forradalom és szabadságharc évfordulóján a Kossuth téren.

1956. október 23-át, a forradalmat és szabadságharcot jöttünk ünnepelni. Ez az ünnep szent, mert a magyarok szabadságáért hullott vére megszentelte. Mi, akik a magyar szabadság és függetlenség szenvedélyes hívei vagyunk, ezen a napon minden évben összegyülekezünk, s ilyenkor itt van velünk lélekben minden szabadságszerető magyar Kolozsvártól Budapesten át Los

Fotó: LD

Angelesig – kezdte ünnepi beszédét Orbán Viktor. Összegyülekeztünk, hogy hálával emlékezzünk azokra a hősökre és mártírokra, akik bátran s nem egyszer halált megvető bátorsággal szembeszálltak az idegen elnyomókkal, és a saját véreik ellen fegyvert fogó hazai zsoldosaikkal. Puskával, géppisztollyal, benzines palackkal harcoltak a nagy túlerőben felvonuló páncélautók, tankok és nehézágyúk ellen – tette hozzá.

Mutassuk meg, hogy a hit segít, az erkölcs kötelez!

A miniszterelnök hangsúlyozta: emlékezzünk tisztelettel azokra, akik öt nap alatt leverték az első hullámban ránk támadó szovjet megszálló csapatokat, és csak a novemberben felvonuló hatalmas hadsereggel szemben szenvedtek vereséget. Emlékezzünk a győzelem mámoros érzésére, emlékezzünk a túlerővel szembeni fizikai vereségre. Emlékezzünk azokra a magyarokra, akik állva maradtak a vas előtt, küzdöttek utolsó percükig, és meghaltak. Emlékezzünk azokra, akik vállalták a mártírsorsot, tisztelettel hajtunk meg fejünket a kivégzett, és a keserves börtönbüntetésre ítélt hősök előtt – tette hozzá, leszögezve: ígérjük,

nem feledjük őket. A kormányfő szerint ők ütötték az első és végzetes rést a szovjet világbirodalmon, ők ébresztették fel a nyugati baloldal lelkiismeretét. Négy évtizeddel később ők adták nekünk az erőt, hogy kiszorítsuk a szovjeteket, hogy földre döntsük a Szocialista Munkáspártot, hogy megsemmisítsük a szabad világtól elválasztó aknazárat és szögesdrót-akadályokat – mondta Orbán Viktor. Ma az egész világ tudja és elismeri, hogy a magyarok forradalmával és szabadsághar-

cával az egész világ lett jobb – emelte ki Orbán Viktor.

A miniszterelnök kifejtette: a Magyar Kommunista Munkáspárt (MKP) a megszálló szovjet hadsereg fegyveres segítségével brutálisan leverte a háború végétől reménykeltően gyarapodó magyar demokráciát. Létükben támadták az egyházakat és a szakszervezeteket, és egy többségében önállóságra és polgárosodásra vágyó országban visszafelé szegyenek és bűnnek minősítették, ha valaki polgár volt, vagy bármilyen vallásos családból származott – mutatott rá a kormányfő. Az élet minden zugában tapintható volt az elnyomás és a függés – hangsúlyozta, hozzátette: sok százezer megalázott, mindenéből kiforgatott és fogságra vetett embert kényszerítettek hazugságra és lelkes éljenzésre. „Ez vezetett ide, 1956. október 23-án a Kossuth térre” – emelte ki.

Ezen a téren történt meg a csoda, a forradalom csodája – mondta. Egyetlen szempillantás alatt értette meg mindenki – a párttagok is –, hogy becsület nélkül nem lehet élni – hangsúlyozta, hozzáfűzve: a lelkek kitárultak és egymásra találtak, barátságban, bizalomban.

„A pártreformerek szocializmusjavító törekvései itt fordultak át a szabadság és függetlenség követelésévé” – mondta a miniszterelnök. A pártreformerek kezéből a nép kiragadta a marsallbotot, és amikor fizikai ellenállásba ütközött, maga fogott fegyvert, és maga hódította vissza a nemzet szabadságát – fogalmazott.

A 2006. október 23-i eseményekre utalva kiemelte: a szabadságharc leverői nem

tűntek el a magyar közéletből. A szocializmus – amely a világ legfejlettebb demokráciájának hirdette magát –, 1956-ban egyik napról a másikra összeomlott – mondta a kormányfő. Ennek kapcsán megjegyezte: kiderült, hogy az a rendszer nem a nép akarátán állt, hanem egy világbirodalom zsinórján függött. Mint mondta: „a tartózsínor elszakadt, vagy a marok gyengült el, de az egész építmény lezuhant”.

A miniszterelnök beszédében felidézte a Lehmann Brothers 2008-as

összeomlását is, mellyel összefüggésben úgy fogalmazott: egy amerikai pénzügyi New Yorkban összeomlott, és a nyugati gazdaság megrendült. Kiderült, hogy a nyugati világ gazdasága – amelyhez immár mi is tartozunk –, „nem a saját lábán áll, hanem egy pénzügyi világbirodalom hitelzsinórján függ”. A zsinór elszakadt, és az egész építmény lezuhant, és összetört számos nemzetgazdaságot és sok millió emberi sorsot – hangsúlyozta. A kommunista világbirodalomra és a jelenlegi pénzügyi világra utalva Orbán Viktor úgy fogalmazott: azért rendült meg mindkettő, mert egyik sem az igazság útján járt. Hazugságokra, dogmákra, önámításra és megfélemlítésre nem lehet sem államot, sem gazdaságot építeni – mondta.

A siker titka az összefogásban, a nemzeti összetartozásban van.

A modern ember most tanulja az ősi törvényt, hogy igazság nélkül nincsen élet, se szeretet, szépség, semmi, amiért érdemes élni. De nincsen tisztaság sem, amiből élni lehet – fejtette ki. A nagy változások idejét éljük – emelte ki a kormányfő, hozzátéve: olyasmi történik velünk, ami évtizedekre megváltoztatja az életünk. „Bár szeretnénk a tengelytörést szenvedett európai életet visszaállítani, de tudjuk, oda már nincs visszaút” – fogalmazott. Európa feje bűbjáig eladósodott, drágán termel, és saját dogmái kötik gúzsba – hívta fel a figyelmet a miniszterelnök. Orbán Viktor véleménye szerint a nagy változás megrostálja nemzeteket, „szétdobálja őket”, eldönti, ki lesz szegény és melyik lesz jómódú nemzet. Eldönti, kinek lesz munkája és kinek nem, ki gályázik reménytelenül az adósságtengeren és ki az, aki visszanyerve szabadságát, partot ér – fogalmazott.

Európa még nem döntötte el, hová is álljon. Brüsszelben még nem tudják, a fékre lépjenek, vagy inkább a gázpedálra, jobbra, vagy balra fordítsák a kormánykereket – mondta Orbán Viktor. Európa keleti és nyugati versenytársai nincsenek híján sem az önbizalomnak, sem a józan észnek. Az unió ezzel szemben kételkedik önmagában, és józan ész helyett ideológiákra támaszkodik, pedig ma a kontinensnek a bátor elszántságra, a józan észre és a szívek felemelésére egyszerre lenne

szüksége – emelte ki a kormányfő, aki szerint Európának meg kellene értenie, hogy „nemzetek nélkül nincsen szíve, kereszténység nélkül pedig nincsen lelke”. Orbán Viktor külön köszönetet mondott a békemenetnek, amely ezért az európai Magyarorszáért áll ki.

Mutassuk meg újra, hogy nagyon sokan vagyunk!

Brüsszelben szép számmal találunk olyanokat, akik az európai gazdaság megújítása helyett a megroggyant pénz- és bankkapitalizmusba akarnak újra életet lehetni. Akik munka alapú gazdaság helyett a spekulánsok rendszerét akarják feltámasztani, akik azt akarják, hogy méltányos tehermegosztás helyett ismét az emberek viseljék a válság terheit. Ezt nem fogadhatjuk el – emelte ki a miniszterelnök.

Fotó: LD

Mint mondta, elfogadjuk a mindenre érvényes szabályokat, de nem fogadhatjuk el, „hogy mások mondják meg helyettünk, mit tehetünk meg és mit nem a saját hazánkban”. Hozzátette, elfogadjuk az európai együttműködés mindenre érvényes szabályait, de nem fogadjuk el, hogy „bármilyen kifinomult módszerrel idegenek kormányozzanak bennünket”.

Elfogadjuk az európai kultúrnemzetek közös erkölcsi mércéjét, de nem fogadunk el kettős mércét. Elfogadjuk és teljesítjük azokat a kötelezettségeinket, amelyeket Magyarország vállalt, de nem fogadjuk el, hogy a szocialista kormányok hibái miatt az egész országot büntessék Brüsszelben még ma is – jelentette ki a kormányfő. „Elfogadjuk,

hogy az európai intézményeket is megilleti a tisztelet, de nem fogadjuk el, hogy „az unió bármely intézménye tiszteletlenül bánjon a magyarokkal” – fűzte hozzá.

Ha 1956-ban, vagyis tíz évvel a világháború, a párizsi békediktátum és a szovjet megszállás után a magyar nemzet képes volt fegyvert fogni a szabadságért, akkor nekünk, mai magyaroknak sincs okunk kételkedni saját erőnkben. Ha a nagyszüleink a világháború után néhány év alatt pusztázott országot, akkor legyen bármilyen keserves munka is, mi is képesek vagyunk megújítani Magyarországot – mondta. Úgy fogalmazott, 2010-ben az európai válság ellenére képesek voltunk visszarántani hazánkat a csőd széléről, húsz évvel a rendszerváltás után képesek voltunk új alkotmányt adni a nemzetnek.

Kilencven évvel Trianon után képesek voltunk a határokon átvélő nemzetegyesítéssel több százezer embernek visszaadni a magyar állampolgárságát – hívta fel a figyelmet a kormányfő. Hozzátette, emellett az elmúlt két évben, „a válság szélviharában is tudtunk faragni az adósságunkból”, a pénzvilág ellenében is ki tudtak menteni több százezer de-
vizahiteles családot az adósságcspadából, meg tudták védeni a nyugdíjakat és a béreket, megemelték a minimálbért, és csökkentették a családok adóterheit. Miközben egész Európában csökken a munkahelyek száma, képesek voltunk segély helyett munkát adni kétszázezer embernek, és vele a segély kétszeresét meghaladó munkabért – emelte ki, megjegyezve: „ha kitartunk, képesek leszünk megnyitni a kifizetődő munka és a nagyobb megbecsülés távlatát a bérből és fizetésből élők előtt is”.

A kormányfő hangsúlyozta: képesek leszünk olyan Magyarországot ácsolni, ahová néhány év múlva visz-

Fotó: LD

szaïjonnek a ma idegen földön szerencsét próbáló fiataljaink is; mi nem azt üzenjük a fiataljainknak, hogy el lehet innen menni, hanem azt, hogy haza lehet ide jönni, mindenkit visszavárunk.

Nem fogadjuk el, hogy idegenek kormányozzanak minket!

A csüggedőket, a megfáradtakat és a reményvesztetteket arra emlékeztette, hogy 1956. legnagyobb leckéje az volt, hogy a forradalmat javarészből munkások, az akkori bérből és fizetésből élők csinálták, akik annak ellenére, hogy kisemmizettek és jövőtlenek voltak, mégsem törődtek bele a kilátástalanságba. Üres volt a zsebük, de hatalmas volt a szívük, és nem fogadták el, hogy a jövő nekik semmit sem tartogat

Fotó: fidesz.hu

– emelte ki, hitből, szabadságvágyból és szeretetből a legnagyobb dolgot hozták létre, amit ember létrehozhat: „felláztak, és ezzel visszaadták a nemzet méltóságát”. Ha csak feleannyi hitünk lesz, mint nekik volt, hegyeket tudunk megmozgatni – hangsúlyozta. Orbán Viktor azt kívánta a forradalom emlékére összesereglett magyar ünnepplőknek, hogy október 23-a mindig emlékeztessen őket arra, „annyira élünk csak, amennyire Magyarország él”. Hajrá Magyarország, hajrá magyarok! – zárta beszédét a miniszterelnök.

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA
EGYHÁZI, NEMZETISÉGI ÉS CIVIL TÁRSADALMI KAPCSOLATOKÉRT FELELŐS ÁLLAMTITKÁRSÁG

Felhívás Nemzetiségekért Díj jelölésre

Az Emberi Erőforrások Minisztériumának Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága felhívást tesz közzé a 2012. évi Nemzetiségekért Díj jelölésére.

A Nemzetiségekért Díj elismerésében a magyarországi nemzetiségek érdekében a nemzetiségi közéletben, az oktatásban, a kultúrában, az egyházi életben, a tudományban, a tömegtájékoztatásban, a gazdasági önszerveződés területén példaértékű tevékenységet végző személyek, szervezetek és nemzetiségi önkormányzatok részesülhetnek. Az állami elismerés átadására 2012-ben a Nemzetiségek Napjáról (december 18.) történő megemlékezés kiemelt eseményeként kerül sor.

A 2012. évi díjazottakra vonatkozó adatokkal és részletes indoklással ellátott javaslatokat a <http://www.kormany.hu/hu/dok?source=8&type=407#!DocumentBrowse> oldalon található adatlapon 2012. október 31-ig lehet eljuttatni az Emberi Erőforrások Minisztériumának Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárságának postai címére

(1884 Budapest, Pf. 1.) egyúttal a titkarsag.nf@emmi.gov.hu e-mail címére is.

A Nemzetiségekért Díj odaítélése a 2/2012. (VIII. 9.) ME rendelet alapján történik.

Budapest, 2012. október 5.

Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárság

A Strukturális Alapok átalakításának elő kell segítenie a romastratégia végrehajtását

Járóka Livia sajtóközleménye

Járóka Livia fideszes EP-képviselő az Európai Néppárt 21. bukaresti kongresszusán szólt a regionális politikáról és társadalmi kohézióról szóló szemináriumon. Kijelentette: az EU következő hétéves költségvetésének hozzá kell járulnia a társadalmi kohézió erősítéséhez és a legszegényebb 30 millió európai társadalmi befogadásához. Járóka Livia Bukarest Ferentari nevű kerületében is látogatást tett, és megtekintette a legszegényebb, jórészt roma gyermekek által látogatott 136-os számú iskolában folyó munkát.

Október 16 és 18-a között tartotta 21. kongresszusát az Európai Néppárt Bukarestben. A pártszövetség európai parlamenti frakciója által szervezett, a regionális politikáról szóló szemináriumon fel-szólt **Járóka Livia**, az európai roma-stratégia jelentésteveje is. **Dacian Ciolos** mezőgazdaságért és vidékfejlesztésért, valamint **Johannes Hahn** regionális politikáért felelős biztosok beszédeire reagálva a fideszes EP-képviselő üdvözölte az Európai Bizottság javaslatát a Strukturális Alapok átalakítására.

kítása tekintetében, amely a források lehívásának előzetes feltételül szabná a nemzeti romaintegrációs stratégiák megfelelő végrehajtását.

Járóka emlékeztetett, hogy az Európai Parlament számos területen, így az egészségügyről, az oktatásról és a társadalmi befogadásról szóló fejezetekben is oly módon bővítette az előzetes feltételek listáját, hogy a leghátrányosabb helyzetű közösségek integrációja elsőbbséget élvezzen. A képviselő hangsúlyozta, hogy a tizennégy néppárti kormánynak e változtatások érde-

kében egységesen kell fellépnie a Tanácsban, hogy a regionális politika Európa 30 millió legszegényebb és leginkább marginalizált polgárait segíthesse.

A szemináriumot követően egy helyi civilszervezet meghívására Járóka Livia ellátogatott Bukarest Ferentari nevű, túlnyomórészt romák lakta nyomornegyedébe is, ahol megtekintette leghátrányosabb helyzetű gyermekek integrációját segítő, napközi otthonként is működő 136-os számú iskolát.

Brüsszel, 2012. október 19.

A TÁRSADALMI FELZÁRKÓZÁSÉRT FELELŐS ÁLLAMTITKÁRSÁG MUNKÁJÁRÓL

IPR – a hatékony együttnevelés, intézményfejlesztés programja

(Forráskeret: 2011-ben 7,17 milliárd forint, 2012-ben 6.83 milliárd forint)

Célja: Hátrányos helyzetű gyermekek/tanulók óvodai és iskolai esélyegyenlőségét segítő intézkedések, valamint az integrációs rendszerben résztvevő intézményekben dolgozó pedagógusok támogatása.

A 2011-ben elvégzett felülvizsgálatot, és a szükséges átalakításokat követően folytatjuk az IPR (integrált pedagógiai rendszer) programot, amely a nevelési-oktatási intézmények támogatásával ösztönzi a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók integrált keretek között megvalósuló nevelésének-oktatásának megszervezését.

A program két markáns csomagja:

a) Az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések támogatása

Az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedésekre fordítható támogatást a közoktatási intézményfenntartók a képességkibontakoztató, az integrációs felkészítést folytató, valamint az óvodai fejlesztő program megvalósításához igényelhetik, a programot megvalósító intézménybe járó halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók után.

A képesség-kibontakoztató, integrációs felkészítés egy, az együttnevelést, az intézményfejlesztést, a pedagógiai megújulást, a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók egyénre szabott tanulásának támogatását, az iskola társadalmi környezetével való együttműködést és a szülőkkel való kapcsolattartást előtérbe helyező oktatás-szervezési forma.

Az óvodai fejlesztő program a gyermek fejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladatokat, a szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységet, a szociális és egészségügyi ellátórendszerrel történő együttműködést, a szülőkkel való kapcsolattartást helyezi előtérbe.

b) integrációs rendszerben részt vevő intézményekben dolgozó pedagógusok anyagi támogatása

Az integrációs rendszerben részt vevő intézményekben dolgozó pedagógusok anyagi támogatását a helyi önkormányzatok – az általuk fenntartott közoktatási intézményekben foglalkoztatott – azon közalkalmazottak után igényelhetik, akik a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai nevelésében, iskolai nevelésében és oktatásában vesznek részt.

Eredmények 2011/2012-es tanév: A 2010/2011. tanév második félévére vonatkozó támogatásokat az „Az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések és az integrációs rendszerben részt vevő intézményekben dolgozó pedagógusok támogatásáról szóló 5/2011. (II. 15.) KIM rendelet útján biztosítottuk. 2011. szeptember 14-én pedig megjelentettük a 2011/2012-es tanév I. félévére nyújtható oktatási esélyegyenlőséget szolgáló támogatásokról szóló 27/2011. (IX. 14.) KIM rendeletet. A 2011/2012-es tanévre a támogatási igényeket, 2011. szeptembert 30-ig lehetett benyújtani. A támogatások kifizetésére a támogatási igények felülvizsgálatát és bírálatát követően 2011 decemberében került sor. Az igénylési adatok szerint a 2011/2012 tanévben

- képesség kibontakoztató, integrációs felkészítésben 74 295 halmozottan hátrányos helyzetű tanuló,
- óvodai fejlesztő programban 20 864 halmozottan hátrányos helyzetű gyermek vesz részt, továbbá
- pedagógus kiegészítő illetményben összesen 14 957 pedagógus részesült.

A 2011/2012 tanév második félévének támogatását a 26/2012. (V. 9.) KIM rendelet szabályozta. A 2012. évi költségvetési törvény 5. melléklet 11. a) és 11. b) pontjában rendelkezésre álló összesen 6,83 Mrd forintból a 2011/2012. tanév második félévének finanszírozására mintegy 2,8 Mrd Ft felhasználásra került. *A program a résztvevő intézmények, tanulók, gyermekek és a pedagógusok számát, valamint a hozzá rendelt forrást tekintve az IPR az egyik legnagyobb, a közoktatás rendszerébe illeszkedő, társadalmi felzárkózást célzó oktatási program.*

Folytatás: A 2012/2013-as tanév első félévének finanszírozását szabályozó EMMI miniszeri rendelet kihirdetés előtt áll, várhatóan 2012. október első felében jelenik meg a Magyar Közlönyben. 2012 évi költségvetésben rendelkezésre álló forrás, 6,83 Mrd Ft, melyből a 2011/2012 tanév tavaszi félévére 2,6 Mrd Ft már felhasználásra került. A 2012/2013-as tanév őszi feladatainak támogatásáról szóló miniszeri rendelet megjelentetésével további 4,2 Mrd Ft kerül kifizetésre oktatási, nevelési integrációs programok megvalósítására.

Roma Szakkollégiumok

(Forráskeret: 2011-ben 110 millió forint.
2012-től a TÁMOP 4.1.1. D konstrukció 1,150 milliárd forint)

Célja: A magyarországi cigányság felzárkózása, a jövőt építő cigány értelmiség képzése. Ennek érdekében a római katolikus egyház részéről a jezsuita rend, a görög katolikus, a református és az evangélikus egyházak, mint fenn-tartók 2011 márciusában aláírt alapító okirattal **Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózatot** (KRSZH) hoztak létre, melynek elindítását a TFÁT 2011-ben 110 millió forinttal támogatta.

A Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat ünnepélyes ökumenikus megnyitójára Budapesten, a Jezsuita Roma Szakkollégium épületében került sor 2011. szeptember 13-án. Az alkalmon részt vettek a történelmi egyházak képviselői.

Eredmények: A 2012. április 20-án meghirdetett pályázatra 2012. július 2–31. között jelentkeztek a roma szakkollégiumot működtető felsőoktatási intézmények, és a diákokthoként működő roma szakkollégiumok.

A pályázat alapján a nyertesek ösztöndíjat adhatnak a roma szakkollégistáknak (1/3 rész), valamint szakmai programokat, mentor rendszert, karrier tanácsadást működtethetnek, könyv és folyóirat beszerzését támogathatják (2/3 rész).

A roma szakkollégiumokban hallgatók számának alakulása 2012/2013 tanévben:

Evangélikus Roma Szakkollégium: 15 fő régi és 5 fő új hallgatóval, azaz összesen 20 fő hallgatóval kezdik meg a tanévet.

Jezsuita Roma Kollégium és Szakkollégium: 15 fő régi és 8 fő új hallgató, összesen 23 fővel kezdik meg a tanévet.

Wáli István Református Cigány Szakkollégium: 11 fő régi és 12-13 fő új hallgató, tehát 23-24 fővel kezdik meg a tanévet.

Görög Katolikus Cigány Szakkollégium: 10 fő régi és 7 fő új hallgatóval kezdik az évet, azaz összesen 17 fővel.

Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium: új belépő 16 fővel indulnak.

Folytatás: A Keresztény Roma Szakkollégiumok működési költségeit a 2012/2013-s tanévre is egyedi támogatási kérelem útján támogatja az Államtitkárság. A szakkollégiumi rendszer továbbfejlesztésére, szakmai programokra a TÁMOP 4.1.1. D uniós konstrukció 1,150 Mrd forintos keretere volt lehetőség pályázni 2012. augusztus 15-éig. A Nemzeti felsőoktatási törvény 2012. szeptemberi hatálybalépésével a *jövőben felsőoktatási intézmény alapítására és működtetésére jogosult szervezetek is működtethetnek roma szakkollégiumot, amennyiben együttműködésre lépnek valamely felsőoktatási intézménnyel.*

A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK FELZÁRKÓZÁSÁNAK TÁMOGATÁSA UNIÓS TÁRSFINANSZÍROZÁSSAL

Az uniós társfinanszírozással megvalósuló gyerekesély és gyerekszegénység elleni programok:

- figyelembe veszik, hogy a **lehető legkorábbi életkorban** kell beavatkozni a hátrányok leküzdésébe (Biztos Kezdet gyerekházak),
- a **leghátrányosabb helyzetű gyerekekre és családjaikra** céloznak, még hozzá **területi célzással** (LHH kistérségek), ahol a legbiztosabban eléri a célcsoportot,

- **komplex, összerendezett módon** valósulnak meg, a lehető legtöbb szükséges beavatkozási területtel (alapszolgáltatások, koragyerekkori és iskolai felzárkózás, szegregátumokban végzett munka, nyári táborok, közösségfejlesztés, családtervezés),
- a helyi/térségi programok előkészítését és szakmai, és módszertani folyamatát támogatását **kiemelt projekt segíti** (TÁMOP 5.2.1.).

TÁMOP 5.2.2

Biztos Kezdet programok

(Forráskeret 2007–2010 között:
2,7 milliárd forint volt.)

Biztos Kezdet gyerekházak működési támogatása 2012-ben: 293 millió Ft)

Célja: A lehető legkorábbi életkorban a legtöbb segítség biztosítása hátrányos helyzetű, köztük roma **gyermek**ek és **szüleik** számára. A Gyerekházak abból a célból jöttek létre, hogy érdemi és eddig hiányzó szolgáltatást teremtsenek a gyermekek családi környezetből és szegénységből fakadó hátrányainak kiegyenlítésére, **annak érdekében, hogy óvodás és tanköteles korba érve a gyermek elérje veleszületett képességeinek optimumát.** Ennek érdekében a Gyerekház az összes fejlődési területet érintő (mozgás, értelem, érzelem, nyelv és kommunikáció, észlelés), és azok fejlesztését elősegítő, szakmailag megalapozott emberi és tárgyi környezetet biztosít. A Biztos Kezdet gyerekházak program feladata a **lehető legjobb esély** biztosítása a készségek és képességek kibontakozásához **a kora gyermekkor (0–3 éves) szakaszban,** elsősorban azon gyerekek számára, akik mélyszegénységben, sokszor elfogadhatatlan szociális és lakáskörülmények között élnek, és segítségre van szükségük az egészséges testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődésük biztosításához.

A program keretében a megfelelő szakemberek fejlesztő foglalkozásokat tartanak a gyermekek és szüleik közös részvételével, így munkájuk egyaránt irányul a kisgyermek fejlődésének segítésére, és az ehhez szükséges megfelelő szülői magatartás kialakítására, amely elengedhetetlen a gyerekek későbbi iskolai sikerességéhez.

A Biztos Kezdet gyerekház nem egy olyan napközbeni kisgyermek-ellátási forma, ahová a szülő beadja a gyermekét, amíg dolgozik, hanem a szülő a gyermekével együtt végig jelen van, azért, hogy megtanulja, mit kell tennie annak érdekében, hogy gyermeke egészségesen fejlődjön.

A program megvalósításához a **szakmai, módszertani segítséget és a képzéseket** a TÁMOP 5.2.1 kiemelt projekt biztosítja.

Eredmények: Jelenleg **48 Biztos Kezdet gyerekház** működik az országban, amelyből 43 uniós forrásból kezdte

el működését, 5 pedig a Szécsényi kistérségben a Norvég Alap támogatásával jött létre. Többségük romák által sűrűn lakott településeken (pl. Ibrány, Gilvánfa, Ópályi, Ároktő, Nyírtelek) létesült. A 0–5 éves korcsoportból 2011 végéig a gyerekházak több mint 4000 rendszeresen járó gyermeket és szüleiket fogadták. 2012-től az uniós forrásból létrejött önkormányzati fenntartású gyerekházak működtetéséhez a központi költségvetés járul hozzá. A rendelkezésre álló keret 293 millió forint. A támogatás felhasználásának részleteiről szóló miniszeri rendelet augusztus 13-án megjelent (13/2012. (VIII. 13.) EMMI rendelet). A gyerekházak működtetői a benyújtott és elbírált igények alapján 2012. október 4-ig kapják meg a támogatást. A forráshoz a nem önkormányzati fenntartású gyerekházak is hozzájuthatnak az önkormányzattal kötött feladat-ellátási szerződésen keresztül.

Folytatás: A jövőben Biztos Kezdet gyerekház szolgáltatást elsősorban a TÁMOP 5.2.3/A kistérségi gyerekesély projektek keretében lehet létrehozni, ami mind a célcsoport elérése mind a gyerekház rendszerbe építése szempontjából előrelépés. A fentiekén túl az LHH kistérségekben a TÁMOP 5.1.1 konstrukció keretében is nyílik lehetőség gyermek- és ifjúsági programokra, valamint Biztos Kezdet gyerekházak létesítésére. További feladatot jelent a gyerekházak törvényi szabályozása, ami hosszú távú fenntarthatóságukat is biztosítja.

TÁMOP 5.2.3

Integrált térségi programok a gyermekek és családjaik felzárkózási esélyeinek növelésére

(Forráskeret 2007–2010 között: 2,65 milliárd forint, 2011–2013 között: 10,6 milliárd forint)

Célja: A gyerekek jóllétének biztosítása és a hátrányos helyzetű családok deprivációs ciklusának megtörése. A hátrányos helyzetű családokban élő gyerekek

jövőbeni sikeres társadalmi és munkaerő-piaci integrációjának megalapozása integrált kistérségi programok keretében.

Eredmények: A 2009-2010-es időszakra jutó uniós forrásokból 5 kistérségben (Baktalórántháza, Bátortereny, Heves, Kistelek, Sásd) működik az integrált program, összesen mintegy 2,6 milliárd forint támogatással. A második pályázati kör számára 3,4 milliárd forint keretösszeggel jelent meg az a pályázati felhívás, amely alapján 2012. augusztus-szeptember folyamán, további 6 térségben (Ózd, Mezőcsát, Csongrád, Jánoshalma, Sarkad, Szigetvár) indulnak el újabb projektek. Ez a program már tartalmazza a korábban külön pályázható Biztos Kezdet gyerekházak kialakítását is. 2012. január 27-én újabb 15 – a gyerekek szempontjából az LHH kistérségek között is különösen hátrányos helyzetű – térség számára került meghirdetésre a program 7,21 milliárd forint keretösszeggel.

Összességében az ország legalább 23 leghátrányosabb helyzetű, cigány emberek által sűrűn lakott kistérségében, ahol mintegy százezer gyermek él, több mint 13 milliárd forint uniós forrás segíti a gyermekek esélyteremtését, lehe-

tőséget nyújtva ezzel olyan, helyben hiányzó szolgáltatások biztosítására, amelyek a koragyerekkori fejlődést (Biztos Kezdet gyerekház), a szocializációs és iskolai hátrányok leküzdését, a szabadidő értelmes eltöltését támogatják.

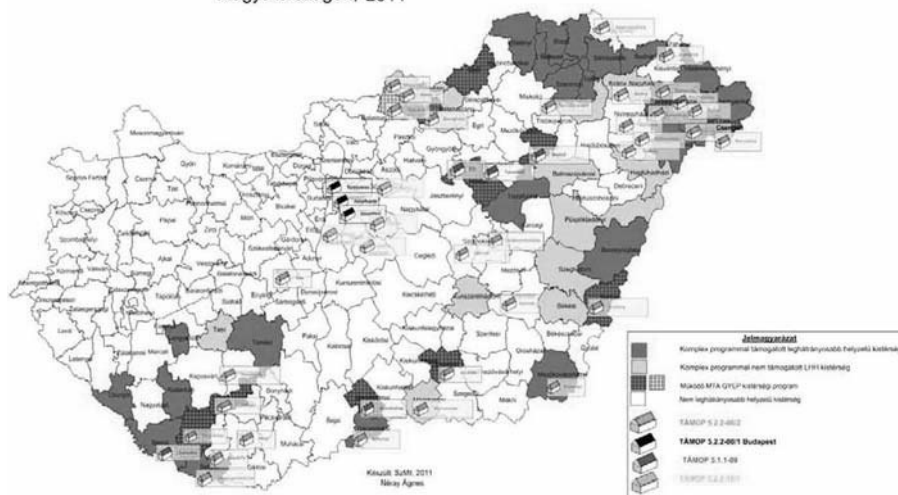
Programunkat a TÁMOP időközi értékelése rendkívül jónak tartja, jó példaként említi mind az innováció, mind a komplexitás, mind a források felhasználása területén.

A térségek a pályázati útmutatóban előírt egyes szakmai feladataikat a TÁMOP 5.2.1 kiemelt projekttel együttműködésben végzik, amelynek keretében, a program megvalósításához szakmai, módszertani segítséget és képzéseket kapnak.

Folytatás: Potenciális pályázó a következő 15 térség: Abaúj-hegyközi, Edelényi, Mátészalkai, Bodrogi, Szikszói, Nyírbátori, Encsi, Sellyei, Szerencsi, Vásárosnaményi, Fehérgyarmati, Berettyóújfalui, Barcsi, Kadarkúti, Tiszafüredi.

Az első benyújtási határidő 2012. július 1-je, a második szeptember 1-je volt. Zajlik a programok értékelése.

Kistérségek és gyerekszegénység elleni kistérségi programok Magyarországon, 2011

TÁMOP 5.2.1

Gyerekesély program országos kiterjesztésének szakmai-módszertani megalapozása és a program kísérése (kiemelt projekt)

(Forráskerete: 2008. április – 2012. április közötti időszakban 1,3 milliárd forint volt 2012–2015 II. negyedéve között tervezett forrása 1,86 milliárd forint.)

Célja: Az uniós forrásból támogatott Biztos Kezdet Programok és kistérségi integrált programok szakmai, módszertani megalapozása, folyamattámogatása. Projektgazda a Wekerle Sándor Alapkezelő (WSA) volt, konzorciumban Magyar Tudományos Akadémiával és a Magyar Máltai Szeretetszolgálattal)

A minisztériumi háttérintézmények körében bekövetkezett változások folytán (177/2012. (VII. 26.) Korm. rendelet és 178/2012. (VII. 26.) Korm. rendelet) a projektgazda változása várható. A kiemelt projekt több konstrukció (TÁMOP 5.1.1. (gyerekházak) 5.2.2, 5.2.3, 5.2.3/A) programjainak megvalósítását segíti. A program módszertani támogatása révén a források ott hasznosulnak, ahol a legnagyobb szükség van a szolgáltatásokra, segítségével a kistérségek elkészítik hosszú távú (legalább 10 évre szóló) gyere-

rek- és ifjúsági stratégiájukat is, ami a felzárkózási folyamatot tartóssá, stabilá teszi.

Eredmények: A kiemelt projekt biztosítja a TÁMOP 5.1.1. és TÁMOP 5.2.3./A konstrukciók keretében induló gyerekházak munkatársainak felkészítését, szakmai támogatását, valamint a komplex térségi gyerekesély programok szakmai-módszertani támogatását. Ez a futó 5 kistérségi program, valamint a 2012. III. negyedévben induló 6 program támogatását, illetve a 2012-ben pályázó 15 térség programra való felkészítését jelenti.

Folytatás: A kiemelt projekt jelenlegi szakasza csaknem a programozási időszak végéig (2015. I. félév) tart.

A **Arma** bemutatja

100 Tagú Ligányzenekar és Bángó Margit koncert

Estárvendég: Rigó János

NOVEMBER 10.
szombat 19:00

Veszprém Aréna
Kapunyitás: 18:00

Jegyértékesítés: jegymester.hu

További információk: www.100tagu-bango.hu

Jutka Rona:

„Magyar cigányok – Túlélők vallanak” kiállítás

Jutka Rona „Magyar cigányok – Túlélők vallanak” című kötetének fotóiból nyílt kiállítás az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalában, **2012. október 10-én 14 órakor**. A **Prof. Dr. Szabó Máté**, az alapvető jogok biztosa támogatásával nyíló tárlatot **Prof. Dr. Szita Szabolcs**, a Holokauszt Emlékközpont ügyvezető igazgatója és **Szuhay Péter** fotóművész, antropológus nyitotta meg.

rendkívül nagy-méretű hazánkban; így a többségi társadalom tudatosan elkerülte a szembenézést a magyar történelem eme gyászos fejezetével. Nyilván nem segíti a roma múlt ezen szeletének feldolgozását az sem, hogy a hazai cigányság mélyszegénységben él immár hosszú-hosszú idő óta.

Ez a könyv egyszerre lehet mementó, főhajtás a hazai cigányholokauszt előtt, illetve orvosság a Magyarországon igen erős, cigányokkal szembeni előítéletekre és gyűlöletre is.

A kiállítás helyszíne: 1051 Budapest, Nádor u. 22.

A kiállítást 2012. október 30-ig 11.30–13.00 és 16.00–18.00 óra között tekinthetik meg az érdeklődők.

Rona Jutka Hollandiában élő fotóművész, aki – kíváncsora miatt magyar zsidók gyermekeként – a holokausztot egy holland parasztcsalád védelmében élte át. 2004-ben Magyarországon, a budapesti Holokauszt Dokumentációs Központ megnyitására járva fogalmazódott meg benne a gondolat, hogy szeretne megemlékezni a magyar romák holokausztjáról is.

2010-ben Hollandiában jelent meg a kötet, amely beteljesítése Rona Jutka akkori fogadalmának. A kötet roma túlélőket mutat be, sokszor családtagjaikkal együtt, ezen kívül interjúkat segítenek az egyéni sorsok megismerésében és jobb megértésében. A fotók sokszor banálisak, néhány közülük akár beállítottnak is mondható, mégis mindegyik megrázó: a magyar történelem elfeledett – azt is mondhatnánk, tudatosan elfelejtett –, de megtörtént tragédiáját idézi fel az olvasóknak.

Talán nem véletlen, hogy míg Hollandiában megjelenhetett egy album a magyarországi romák II. világháborús üldöztetéséről, addig Magyarországon még várat magára egy hasonló tematikát felvállaló kötet. Köszönhető ez talán annak is – ahogyan ezt a holland kötet előszavában **Ferge Zsuzsa** szociológus írja –, hogy a romák kirekesztettsége

Részlet Ferge Zsuzsa előszavából:

„Nehéz cigánynak lenni Magyarországon. Nem érdemes helyzetüket mások rossz sorsával összehasonlítani. Sok rossz sors van akár csak Európában is, kisebbségek, menekültek, bevándorlók, a mindenütt megtalálható hazai szegények. De a magyar cigányok közel kerültek Róna Jutkához.

Kirekesztés, elfelejtés, letagadás, megfosztottság – csupa szenvedés. Persze, az élet ennél gazdagabb. A cigányok kultúrája sokféle művészi tehetség – zene, tánc, mese, képzőművészet – lenyomata is, a másoknál már szokatlan családi összetartás, szolidaritás is, a korlátlan gyerekszeretet, a zavartalan életöröm is. És mégis, a nyomorúság ma nyomasztóbb, mint talán bármikor: Róna Jutka ebben az új helyzetben találkozott cigányokkal – amikor a nehezen felvett civilizációs páncél épp elpatlanóban van. A csoda az, hogy mégis elfogadták Jutka érdeklődését és együttérzését, és elmesélték a mélyen eltemetett múltat.

Róna Jutka könyve nemcsak a holokauszt emlékeztetője, hanem orvosság a gyűlölet ellen is. Kívánom, hogy sokan megértsék ezt a kettős szándékot.”

A könyvek szeretete

Amikor olvasunk egy könyvet, újra láthatjuk a szülőfalunkat körülölelő tájakat, ismeretlen emberek bőrébe bújhatunk, izgulhatunk a hősért, mi is megívhatunk az el-lenséggel.

Ön is szeret olvasni? Az alábbi könyvek számos témát érintenek. Kultúrák találko-zása ez, legyen szó zenéről, hagyományról, meséről...

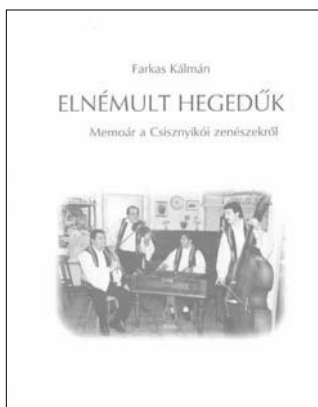
Farkas Kálmán:

Elnémult hegedűk – Memoár a Csisznyikói zenészekről

„A memoárírás igazából sohasem ment ki a divatból, csak legfeljebb az olvasói ér-deklődés változik. Nem füg-getlenül attól, hogy a feldol-gozott téma mennyire kerül vagy kerülhet a figyelem kö-zéppontjába. Mert aki sze-mélyes visszaemlékezésre szánja el magát, azzal is szá-molnia kell, hogy a más for-rásból származó történeti ismeretek birtokában hite-lessége bármikor kétségbe vonható. Kiváltképp akkor, ha emlékeit tudatosan szépíti, vagy esetleg utólag tulajdonít jelentőséget olyan esemé-nyeknek, melyek a legteljesebb mértékben jelentéktelenek. Az „Elnémult hegedűk” címmel a megjelenő memoár nem ebbe a körbe tartozik. Olyan műről van szó, melynek szerző-je az élettörténeti élmények és esetek felidézése közben szo-ciografikus korrajzot is ad. Méghozzá a történeti megköze-lítés és értelmezés szándékával.

Mert miközben a csisznyikói zenészdinasztiák világát tárja elénk, számos kor- és társadalomtörténeti összefüggé-seket is felvillant. A megélt élmények, de sohasem a nosztal-gikus emlékek alapján. Jóllehet sokan vallják, hogy nincs olyan elsődleges tapasztalat, mely közvetíthető lenne, hiszen a tapasztalatot az tünteti ki, hogy éppenséggel nem közvetít-hető, Farkas Kálmán memoárja azt vélekedést szembeszö-kően cáfolja. S ennek egyik magyarázata a szemléleti kor-rektségekben rejlik. Akár azt is mondhatnám: minden részre-hajlás nélkül mutatta be Csisznyikó mikrovilágát. Minde-nekelőtt azzal a szándékkal, hogy egy meglehetően zárt tár-sadalom sortörténete minél élesebb fényben rajzolódjon ki. Olyakor hallgatólagosan vagy határozottan kimondva, hogy ez a sortörténet koránt sem elszigetelten egyedi ahhoz, hogy általánosítható tanulságot ne hordozzon.”

(*Szolnok, 2000*)

Horváth Gyula:

Szégyen, gyalázat!

Vitathatatlanul a fiatal generáció egyik legkiválóbb köl-tőjét veheti kézbe az olvasó. Megfagyott ország című első verseskötetét a sikerkönyvek közé emelte a kritika. „Az em-beri árvaságot, elesettséget talán csak Pilinszky tudta így kifejez-ni.” – írja róla *Fecske Csaba*. „Költészete felvágja a hőses éreit.” – vallja róla *Hernádi Gyu-la*.

Igen kevés költő élt még ilyen pokoli nehéz sorsot, mint ő. Januárban is életben tudott ma-radni 1980-ban egy tiszafüredi temető közepén, mikor családjával nem tudott hol lakni. Talán ő az egyetlen költő a világirodalom-ban, aki ilyen tisztán éltet holta-kat az élők közt.

E könyvben szerepel a Megfagyott ország című ver-seskötet anyaga is. Minden nehézséget túlélt az a nép, akit ilyen költővel áld meg az ég, mint Horváth Gyula.

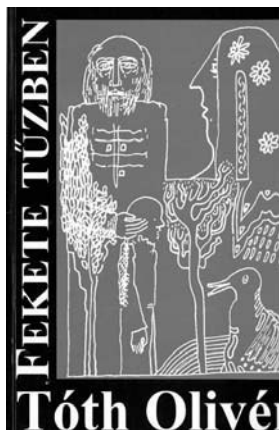
(*Miskolc, 1993*)

Tóth Olivér: Fekete tűzben

Tóth Olivért közel hat éve ismerem, négy éve vagyok a nevelőtanára. A kollégiumba kerülése első percében meg-találtuk egymást. Először őszinte, tiszta versmondása tárt fel, majd egyre többet árul el magáról. Betekintést nyerhettem versírásai szárnypróbálgatásaiba. Megragadtak újszerű me-taforái, szárnypróbálgatásaiba. Megragadtak újszerű me-taforái, költői képei. Tóth Olivér cigány származású fiatal köl-tő, néhány éve elszenvedett súlyos balesete egész életére ki-hat. Verseivel több középiskolai és más irodalmi pályázaton vett részt, sikerrel. Összeállított verseskötetét őszinte szívvel ajánlom az olvasók figyelmébe. (*Éliás Attila nevelőtanár*)

Tóth Olivér mögött még nem áll meggyőző erejű életmű, csupán néhány ígéretes, őszinte vers. Olykor egyetlen sor, egy szép metafora mutatja a tehetségét. Múltja még nincs, csak

mes magyar irodalom egére. Ha a tehetséghez kitartás, szorgalom és persze kellő szerencse is társul.

(Fecske Csaba – Szolnok, 2003)

Rácz Lajos: Zsoltárok

Rácz Lajos „Zsoltárok” c. verses kötete nem a megszokott világot tárja elénk, bár a kötet címéből is kitűnik, hogy a hagyományostól eltérő gondolati tartományba hív bennünket a költő...

S ha vele tartunk – s miért ne tenénk –, akkor nem kis meglepetésben lesz részünk, mert Isten jelenlétébe visz ez az út... S ha ott vagyunk, akkor nem kell mást tennünk, mint engedni, hogy a Szent Szellem által inspirált gondolatok behulljanak a szívünkbe, s ha ezt megtesszük, akkor egy olyan élményben lesz részünk, melynek során megtapasztaljuk Isten végtelen kegyelmét...

(Budapest, 1997)

Vesho-Farkas Zoltán: Cherhaja – Csillagok

Vesho-Farkas Zoltán a legifjabb cigány költők és műfordítók egyike. Mélyről indult a falusi cigány világból, tele ambícióval, hogy népét a magam eszközeivel segítse a felemelkedés útján. Lírai alkat, vágyai a csendből a fűszalak hegyén csillogó harmatcseppekből alakulnak költészetté. De a romantikus ifjú költő tudatosan is műveli anyanyelvét a cigányt, s évek óta rendületlenül fordít – verseket, elbeszéléseket. Viszonylag fiatal kora ellenére bővelkedik élettapasztalatokkal.

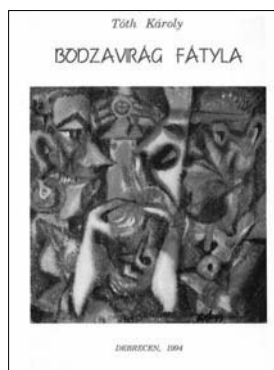
A viharokban él családja, ő maga ott járta ki iskoláit, de hamarosan újakat keresett a szellemi lét felé: 1992-óta

Budapesten él, dolgozott a Roma Magazinnál, majd a Pest Megyei Hírlapnál s az utóbbi időben külsőként különféle lapoknál. E műfordítások lírai alkatához közel álló magyar költők verseitől a spanyol **García Lorca** költészetéig terjednek, de **Shakespeare** drámája éppúgy megragadja, mint **Szophoklész** Oedipus királya. Szinte ösztönösen választotta **Móricz** Hét krajcárja mellé a cigány író **Rácz Lajos** Ceruzacsonk című elbeszélését. Ígéretes ifjú, ösztönös és tudatos cigány értelmiségi szellem.

(Dr. Karsai Ervin – Budapest, 1994)

Tóth Károly: Bodzavirág fátyla – Cigány-kotűrök (versek)

A magyar cigányfolklor – ismeretem szerint – a zenében emelkedett magas, európai szintre. **Bartók Béla** kijelentésére emlékszem: amit nálunk cigányzenének hívnak, az magyar népies műzene. Az eredeti folklor tehát az idők folyamán felszívta a műzene. **Liszt, Brahms**, sőt **Bihari** is ezt hallhatta. Nincs ez másképp a cigányköltészettel sem.

Ez jut eszembe Tóth Károly húsz, leheletnyi versét tartalmazó Bodzavirág fátyla c. versgyűjteményét olvasva. A költő Hajdúhadházon, népes cigánykörnyezetben él. Ez a milió és az, hogy hallott, olvasott, e ma még mindig sajátos hangulatú poézisből és azonosult is vele: ihletforrásává vált. Ez a húsz kis vers ugyanis nem fordítás, hanem áthasonítás inkább, műköltői produkció, de mesei, olykor muzikális könnyedsége, szinte szürrealisztikus képi világa visszaidéz egy sajátosan érzékeny, illanó és már az elmúlt szabad, vándor életmódú népiséget. Alig is lehet közülük kiemelni egy-egy darabot: mindegyik illékony és jó levegőjű. A hozzájuk kapcsolódó művészi grafikák csak kiemelik, erősítik ezeket a hangulatokat, álomszerű, tárgyiasított érzéseket.

Tóth Károly avatott beleérző, és poétai tehetség. Eltalálja a kis versek népi hangzását. A versek ritmikái, formai megoldásai is könnyedek, oldottak, néha szalajtottak, ami itt röppenést, szárnybillentést idéz fel. A noktűrök muzikális derűjét.

(Kiss Tamás – Debrecen, 1994)

Kedves Olvasónk!

Bizonyára Ön is olvasott már olyan könyvet, amely maradandó élményt jelentett az Ön számára. Ha szeretné másoknak is ajánlani, szívesen várjuk levelét. Össza meg gondolatait, érzéseit, azt, hogy milyen emlékek jutottak az eszébe a könyv olvasása közben. Írja le, miért ajánlja a könyvet másoknak is.

Várjuk levelét szerkesztőségünk címére!

Természetfeletti képzetek: Luci Feri és társai (2. rész)

Akkor szent este a harangláb alatt csak így belenéz, meglássa a boszorkányt. Egész 16 ágú szarva van. A 12 szarvú a legerősebb, a 16 szarvú tartja a misét. Aztán van, aki macska, kutya. A pap a legerősebb boszorkány, ő a főnökük.

Én is megkaphattam volna a benget! Üzent is értem az öregasszony Erdélyből, de nem tudtam elmenni.

Akinek ördögöt adnak, azt előbb kipróbálják. Sötét szobába kígyók, békák vannak. ha nem fél, erős a szíve, nem döbbenik meg a vér, akkor kaphat.

Az erdőben sok tudomány van. Van történetesen az erdőben – de nem jelölöm meg, hogy hol – van két kutya. Farkas. De olyanok, mind a sárkányok. Azok, ha magát beengedik, akkor jó, akkor az az asszony az ad magának benget. Ha ugatnak, akkor ne is próbálja, akkor bűnös ember, nem engedik be.

Hát, most itt a levegőben vannak a bengák, boszorkányok, ezek mind. Mennek a kígyók, sárkányok, mikor ilyen zivatar van. Az megy mindenfelé, tönkretesz mindent. Afölött van a Szunto, a jó Isten.

A sárkányok ilyen mocsaras helyen vannak, ahol nem jár senki, csak a madár. Olyan helyen tartózkodnak. Halastavakban. De az ott van ám, ott is nő fel. Csak a garabonciás tudja kihívni. Az járja a világot, annak is van tudománya.

Van aztán a hársfakantár. Azt a garabonciás fogja, Vót egy ember, láttam én is azt az embert, két sor foga vót. De az nem eszik mást, mint krumplit, tejet, aludttejet, ilyesmit, gyümölcsöt. Húst nem.

Egyszer, 1949-ben mentünk a feleségemmel Kálmácsába vásárra (Somogy megye). Láttam én azt az embert. Hát mit látok? Elkezd olvasni. Közben ott ment egy idős ember, egy idős aszszonnyal. Azt mondja az ember, kasza

volt nála: – Hát jó volna egy kis eső! Ez vásár után volt nyáron, úgy öt-hat óra tájba. Eccer csak mit látok, mit hallok! Valami zörrenés van, elered az eső. Ez az ember olvasott, és kijött onnét a kígyó. A vízből! Ez akkor van, mikor van ilyen nagy felhőszakadás, ilyen köd és jég, tördeli a fákat. Akkor megy! A vezérfelhőről megismerem. Kiolvassa a vízből, rádobja a hársfakantárt és megy vele. Erdélyben is volt.

Hát, ami van összes tudomány, az abban a könyvben van. A Luci Feri is abból tanulja a tudományát. A garabonciásnak ott a könyv a kezibe, aminek akarja, annak változik.

Az erdőben van az erdő anyja. Hát őt aztán nem látja senki. ő meg kukucska, hogy mi van.

Viszont a bengák ott vannak körülötte. Aki bemegy arra a területre, hát az megadja nekik az áldást! Öregapám egyszer mondta, de köztünk már senki nem emlékszik rá, hogy az erdőben járkáltak a havasokon Erdélyben az óriások. Egyszer nagyon üvöltött az erdőben, faluról jött, falura ment. De erről nem tudott többet senki, nem tudták kikísérletezni. Mert ha láttak ilyesfélét, összeszaladt mindnek a feje.

Lüdürcel is az erdőben lehet találkozni. De azt csak békén kell hagyni!

Édesapám apja ment Századosból Csíkszeredára. No, most egy akkora erdőn ment keresztül, a Hargita tetőm. Elkapta egy nagy eső, egy záporosó. Lóval mentek. Eccer csak ott volt a Lüdürc. Nagy kalapja vót, pipája, nagy parázs volt rajta. A ló észrevette, kiszabadult az embernek a keziből. Hát olyan esőt hagyott rájuk! Az a lüdürc vót. Volt velük egy öregasszony. A nyulak ott voltak az öregasszony lábánál. A nyulak! Hát azok voltak a bengák. Direkt látta őket, ekkora kis szarvuk volt. És előjött Luci Feri. (Anyám is velük volt, terhes volt.) Azt mondja Luci Feri: – Szerencséd, hogy így vagy! Fogd magad és menjél tovább! Hozzad azt a gyereket (a világra) egészséggel!

A lüdürc nagy ember volt, akkora, hogy a felhőt elérte. Kicsi is tud lenni.

Hargitán fönt a tetőn volt ez. A kirekedt lélek, az mind lüdürc volt.

Alattunk van egy másik világ, egy másik Európa. Hát ott vannak ezek a Múlék, a halottak. Tulajdonképpen az alattunk ott a pokol. A mulék, a halottak, ezek négy óráig szabad nekik tartózkodni. Ott lenn van a halál is. A halál olyan, pap, apácák, meggyilkoltak, akiknek sok bűnük volt, hazudtak. A pap is hazudik! Ez megy minden képile. Az lent van a halottakkal.

A kirekedt lélek, a lüdürc, az lehet vízbe fulladt, szándékosan megölt, agyonütött, fölakasztott, golyó által meghalt, szakadékba esett... – aki pillanatokat alatt meghal (nem természetes halállal). Ez a kirekedt lélek jár, lelket akar nyerni.

Mentünk egyszer kocsival vásárba. Mikor megyünk, mit látunk? Egy kutya az út szélén, de az előre megy. A lovak mentek, de az, amikor visszanézett, megálltak a lovak. Tulajdonképpen a ló a beng. Egyik lába lóláb, a másik meg liba.

Evvel találkoztunk, a kirekedt lélek. Csak áll, és vár. Voltak velünk öregek, vettek sőt meg kenyeret, s így dobálták felé. Ez változott. Mindég megváltozott. Eccer aztán lett fa. De a lovak nem mentek, eltörték a rudat, visszafordultak. Hát mi vesznek észre! Azon vannak, azon a szent helyen, ahonnét elindultak. Hajtotta a lovakat, Idés mégis ugyanott voltak, ahonnét elindultak. Hát volt már virradat, fél öt lehetett. Hát mondja (a ló?): – Időre ott leszünk! Ott is voltak. A beng vitte már, repítette. Senki se látta! A kirekedt lélek volt, ez mind a lüdürc. A kísértet, ez ugyanaz, mert a beng küldi. De a beng küldi a mulékat is. A beng mindennek változik, pap, hangya, minden lehet.

Szapu Melinda

*Halotti szokások és hiedelmek
a kaposzentjakabi oláh cigányoknál,
MTA Néprajz Kutató Csoport
Budapest 1984.
19–24. p.*

Fotó: lexikon.adatbank.ro

– vége –

A vajda szerepe

A közösség életének irányítója látószólag a vajda. Tényleges feladata azonban a telep és a hatóságok közti kapcsolattartás és a telepiek érdekeinek képviselése. Apró-cseprő belső ügyek megoldása a vajda szerepkörébe tartozik, hatalma ténylegesen nem nyúlik az „ököljog” érvényesítésén túl. Büntetést, törvénybe nem ütközőt, csak a közösség tekintélyesebb férfijaival egyetemben szabhat ki. Ha a közösség viselkedési vagy erkölcsi normái túl szigorúak, a korlátozások enyhítési is a vajda részvételével, de nem egy személyben történik.

A vajda ma is a közösség kiemelkedő személyisége. Követelmény, hogy ő és családja erkölcsi élete megfeleljen a közösségi elvárásoknak, legyen tekintélyt parancsoló, határozott. Bölcsessége, tapasztalata a belső rend fenntartása érdekében, a közös érdekek képviselésében hasonlóan fontos. A családban elfoglalt helye és hatalma, jó üzleti érzéke, ugyancsak növeli tekintélyét. A családot a családfő, a közösséget az öregek képviselik kifelé. Az öregek bizonyos kort elérve a hatalom és a tekintély birtokosai, a csoporton belül a hagyomány őrei, a közösség tagjainak bírái és büntetői.

A közösségen ért sérelem büntetése még a múlt század elején is – az elmondottak alapján – sokkal szigorúbb volt, mint ma. A testvérgyilkosság főben járó bűn volt, a büntetése halálra kínzás. Hasonlóan súlyos bűnnek számított a házasságtörés. A hűtlen asszony csábítója halálra korbácsolta, az öregek döntése alapján, ellenkező esetben a csábítót megkövezték. Az egymás közti lopás súlyos következményeket vont maga után, csonkítást. Esetenként erényt jelentett a közösségnek az olyan cselekmény, amely a törvény szerint bűnnek minősült: így a család védelmében elkövetett emberölés, amiért a túlvilágon jutalom járt. Vagy épp fordítva, a terhesség megszakítása súlyos büntetést vont maga után. A gyilkosság megtorlására hivatott a vérbosszú intézménye. Adataim szerint meg a közelmúltban is működött ez az

intézmény. Lényege ugyancsak a túlvilági képzetekben keresendő (a megölt ember szelleme nem nyugszik, ki-rekesztett lélek, míg a haláláért a vér szerinti leszármazott bosszút nem áll).

A közösségen belüli bíráskodás mindkét csoportnál működik ma is, a büntetés módja azonban nem ellenkezik az állami törvénnyel.

Szimón a cigány törvényhozó testület látja el a feladatkört, melynek tagjai idegen telepről „fajtabeli cigányok” tekintélyesebb öregei. A bizottságot a vajda hívja össze a pereskedő felek kérésére. A testület tagságát pártatlan számú, pártatlan és idegen személyek alkotják. Az „öregek dumájába”, beszé-

pártolják. Az eskető személy egy telet idős asszony. Fekete, földig érő ruhát visel, fekete kendőt terít a földre, közepére szent képet állít. Az eskütevő két ujját a képre, Jézus szívére szegezve mormolja a szöveget az idős asszony után, aki közben kendőjével csapkodja, söpri a földet. Az eskü szövege tulajdonképpen átokformulák: a húsom potyogjon le, ne érjek haza szerencsésen, a nyüvek potyogjanak ki belőlem, a szemem folyjon ki, ... ha hamisan törvénykezek. Az esküt a két fél panasztétele követi, majd a testület tanácskozik és dönt.

A döntés végleges, megfellebbezhetetlen, mindenki aláveti magát annak. A bizottság, a törvényhozó testület általában pénzbüntetést szab ki, és kibékíti a két felet. A bírósági döntést, nagy lakoma követi. A bíráskodás tárgya: verekedés, lopás, házasságtörés, a szokásrend egyéb megsértése.

Kaposszentjakabon a törvénysértők hitre mennek, a vád általában a hűtlenség. Egy helyiségben a vajda és a rangidős férfiak jelenlétében a házasságtöréssel vádolt asszony, annak férje, a csábító és felesége tartózkodnak. „Úgy tették, mintha templomba mentek volna!” A földre helyezett szentkép két oldalán, egymással szemben a hittevők térdepelnek, mellettük a gyertya ég. A hittevők jobb kezüket a szentképen Jézus szívére helyezve „átkozódnak Jézusra, hogy egymással se jóban, se rosszban nem voltak.” A hamisan esküvő büntetése hosszú betegség,

de ha hetire visszamondhatja hamis esküjét, ha ismételt „hitre megy”.

A személyesen esett sérelem megbosszulása már az egyén feladata, nem érinti a közösség egészét.

Szapu Melinda
MTA 1984

débe fiatalnak, asszonynak, gyereknek beleszólnia nem szabad. A hozzászólók, többnyire harminc év fölöttiek, személyük feddhetetlen.

A törvényhozó testület tagjai a helyszínen esküt tesznek, hogy hamisan nem tanúskodnak, csak az igazat

A ravasz Picinyke

Volt egyszer egy nagyon picinyke ember. Olyan kicsinyke kis ember volt, hogy egy bagolygomba alatt elfért. Ez volt az esernyője. Valamiből neki is élni kell, mint ahogyan más is, elment szolgálni. Szolgálatot keresett. Egy gróf volt, az befogadta hozzá kanásznak.

– Jól van – azt mondja – kanász leszel nálam, de megyések vagyunk az óriással. De nagyon vigyázz! Annak az erdejébe a disznókat be ne hajtsd, mert akkor véged van.

Megmutatta neki a megyét. – Na, itt a megye. Ettől, eddig tart az óriás erdeje. Hát vigyázz! Egyszer, ahogyan hajtja a disznókat, legeltet, hát a disznók egyenként szökdösni kezdtek a megyén keresztül be az erdőbe.

Gondolkodik a Picinyke, hogyan hajtja őket vissza? Mindegy, lesz, ami lesz, bement az erdőbe, hogy kiterelje a disznókat. Hej! Jön ám az óriás.

– Hol vagy te szemét? – kiabál. – Rögtön véged van!

A kanász meg megijedt, bebújt egy gomba alá. Keresi az óriás, sehol ne találja.

– Gyere elő te kanász!

– Majd holnap.

– Hol vagy? Hadd egyelek meg!

– Majd én eszlek meg téged – azt mondja –, nem te engem. – Így Picinyke.

Kereste az óriás a bokrok között, a fa tetejében, a fűben, de nem találta meg. Hazahajtja a disznókat a kis ember, jön elibe a gróf.

– Te megijedtél. Te félsz – azt mondja – váltod a színedet.

– Nem félek én gróf uram. Csak egy jóllakást adjon ennem, holnap is odahajtok. Másnap megint odahajtott az óriás erdejébe. Ő meg bebújt a bagolygomba alá. Jön ám az óriás.

– Mindenemet tönkretesz, hol vagy te gazember? Kilencvenkilenc kanász megpróbálta már, hogy itt legeltesse a disznait, mind a kilencvenkilencet kivégeztem, most te leszel a századik.

– Te leszel, nem én. – kiszólt a Picinyke a gomba alól.

– Hol lehetsz, hogy nem találalak meg? Szellem vagy, vagy mi? Ha megtalálalak, így morzsolak szét.

Azzal fogott az óriás egy követ, és szétmorzsolta liszté. Akkor előbújt a Picinyke.

– Az is valami? – azt mondja. – Úgy szorítsd meg, hogy víz is jöjjön belőle. Nézz meg engem!

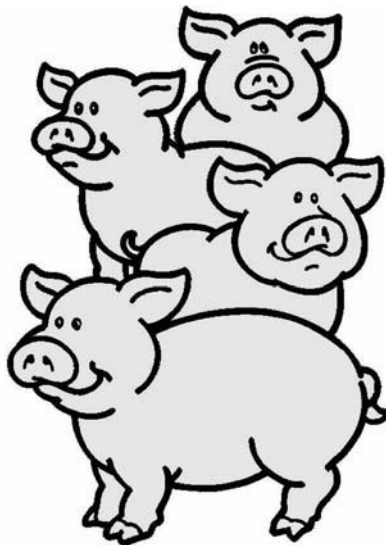
– Avval elővett a tarisznyájából egy marék túrót, megfacsarta, csöpögött belőle a víz. Amikor ezt az óriás látta, hogy ez milyen erős ember, összebarátkoztak. Nem bántotta.

– Gyere – azt mondja – hozzánk, úgy sincs testvérem.

El is ment vele a Picinyke. A bele-tette a zsebébe, úgy vitte. Az óriásnak meg volt egy anyja.

– Mit hoztál fiam?

– Hoztam – azt mondja – magamnak egy barátot, vagy ha akarod testvért.

– Ezt a vackot, ezt a kis semmit? – Elkezdett az öregasszony így sápitózni.

– Maga mama ne szóljon az én kártyáimba! Én magának mindent megteszek szépen, jól. De azért most ne veszekedjen!

– No – azt mondja az óriás másnap –, elmegyünk az erdőbe, hozunk egy kistűzrevaló fát a mamának. Ne pöröljön. Mert elég nagy szája van a mamának.

– Jól van, hozzunk fát!

Közben Picinyke a zsebébe tett egy gombolyag cernát. Ki érnek az erdőbe az óriás elkezd húzogatni a hatalmas bükkfákat, tölgyfákat csak úgy gyökerestől. Harminc méteres bükkfákat. –

No, meg vagy elégedve, hogy milyen erős vagyok?

– Az semmi – mondja neki a kis emberke.

– Hát, ha semmi, mutasd meg te is, mit tudsz!

– Na, jól van – azt mondja –, de én eggyel nem kezdek. Avval a kis ember a cernával körbekerítette az erőt.

– Gondoltam, hazaviszem egyszerre az egészet, ne kelljen mindig ide kijárni.

– Jaj, azt nem engedem! Elég lesz amennyit én kihúzogattam, Csak segits hazavinni!

– Na, jól van, hát vigyük!

– Melyik végét fogod, a tövit vagy a tetejét?

Azt mondja a kis ember: – A tetején nehezebb, azt viszem én.

Az óriás fogta a fák tövit, felkapta a vállára, ő ment elől. A picinyke meg hátul belebújt a fa koronájába. Az ágak közé.

– Na, indulj barátom, én már felvettem a tetejét!

Azzal elindultak, az óriás egyedül húzta hazáig a sok fát. Amikor hazaérnek, azt mondja Picinyke:

– Ne tedd még le! Akkor kibújt a levelek közül és előreszaladt. – Na, azt mondja, most leteheted.

– Jaj, anyám, milyen erős az én barátom! Te ilyet még nem láttál. A kalapácsomat meg sem merem neki mutatni.

Ez meg meghallotta.

– Na, add csak oda! – de az óriás nem mert neki adni. – Tudod mit? Öreganyám dödöllét főz. Aki többet tud belőle enni, az lesz az erősebb.

Nekiálltak enni. A kis ember kabátja alá tette a tarisznyáját, abba rakta bele a dödöllét. Suba alatt. Az óriás többet megevett, elég sem volt, amit az anyja főzött, még egyszer nekiállt főzni.

– No, ki az erősebb?

– Na, jól van jól, te többet megettél, de az legyen az erősebb, aki meg is meri mutatni, hogy hol van a dödölle.

Azzal egy késsel felhasította a tarisznyáját, benne a sok dödölle.

Azt mondja az óriás:

– Ez is valami? Ezt én is meg merem csinálni.

Felhasította a saját hasát ő is. Vége is lett az óriásnak meg a mesének is.

Ez nem hosszabb.

A tizenkét ember

Volt egyszer két testvér. Az egyik igen büszke ember volt, gazdag volt, a másik meg szegény. De az olyan szegény volt, hogy gyufára sem tellett neki.

Egyiket minden reggel elküldte a bátyjához parázsért, avval raktak tüzet. Minden reggel. Megsokallta ezt a gazdag ember.

– Minden reggel idejárnak ezek a koldusok? Mit gondolnak ezek? – Elzavarta a gyereket, nem adott neki parazsat.

– Esős, téli hideg volt, esett a havas eső, meg a hó. A gyerekek fáztak, tüzet gyújtani nem tudtak. Gondolta a szegény ember elmegy az erdőbe, hogy szedjen egy kis száraz ágfélét, egy kis rőzsét. Meg talán majd lesznek ott favágók és azoktól majd kér egy kis tüzet, hogy a gyerekek meg ne fagyjanak.

– Ahogy megyeget az erdőbe, már jó bennjárt a közepében, látott ott egy nagy tüzet. Körülötte tizenkét ember melegedett. Üldögélnek ott és melegednek. Odamegy hozzájuk. Köszönt illedelmesen: – Jó napot kívánok! – azt mondja.

– Melegednek, melegednek?

– Melegedünk – azt mondják. De mi járatban van maga jóember errefelé, ilyen időben? Üljön ide közénk és melegedjen.

– Jaj – azt mondja – ne haragudjanak, nagyon köszönöm, de nem érek rá. Nem jókedvemből járom az erdőt. Nagyon szegények vagyunk. Nem tudunk tüzet se gyújtani. Ha volnának szívesek adni egy kis parazsat.

– Ilyen sürgős?

– Mire hazaérek talán már meg is fagnak a gyerekeim.

– Jól van, adunk mi tüzet bácsikám, ha megmondja, hogy melyik a legnehezebb hónap.

– Nekem mindegyik egyformán nehéz. egész évben sokat kell dolgoznom, tizenhárom gyerekem van.

Így egyiket sem sértette meg, mert ez a tizenkét ember volt a tizenkét hónap. De ezt a szegény ember nem tudta.

– Amiért – azt mondják – egyikünket sem sértetted meg, kapsz tőlünk parazsat. De miben viszed el?

Nem volt a szegény embernél semmi. Mibe tudná beletenni?

Azt mondja neki a tizenkét ember:
– Tartsd – azt mondja – a dolmányod sarkát!

Abba beleöntötték a parazsat. A dolmányának semmi baja nem lett, meg se pörzsölődött.

– Ha hazaérsz, ebből a parászból szórj az udvarod négy sarkába! Ami marad, azt dob a kemencébe!

Úgy is lett. Hazamegy a szegény ember, már késő este lett. A gyerekek már sírtak, dideregtek a hidegben. A parazsat szétszórtotta az udvar négy

sarkába, a maradékot meg bedobta a kemencébe, csinált nagy tüzet. Hej, melegedtek a gyerekek. A szegény embert meg elnyomta az álom. Elaludt.

Reggel, amikor felébredt körülötte nagy gazdagság, nagy pompa! Kastély volt a zsuppos ház helyén. Az istállóban sok jószág, sok disznó, baromfi, minden, ami egy gazdaságban kell. Örült a szegény ember. Jól éltek a gyerekek, nem fáztak, új ruhájuk lett, iskolába jártak meg minden.

Látja ám ezt a gazdag testvér, aki nem adott parazsat, irigykedett. Oda ment a kerítéshez és el kezdett hízelkedni. A szegény ember behívta a bátyját. Leültették a csengős szobába. Megkínálták enni-, innivalóval, ami jó csak van, mindennel. Volt most már miből.

– Hol szerezted bátyám ezt a gazdagságot?

Az meg elmondta, hogy és miképp járt, hogy az erőben a tűz mellett kikkel találkozott.

– Melyik tájon? Merre?

– Itt és itt.

Elhatározta a gazdag ember, hogy ő is elmegy az erdőbe. Neki még több kell, mint ami van. Új ruhába öltözött, a tűzre vizet öntött, hogy aludjon ki. Elindult az erdőbe. Meg is találta a tizenkét embert meg a tüzet. Akkor is melegedtek.

– Jó napot emberek!

– Jó napot! Jöjjön, üljön ide közénk melegedni!

– Jaj – azt mondja – nincs nekem arra időm, csak azért jöttem, hogy magukat megkeressem!

– Hát mi járatban van?

– Valamikor az én bátyám igen szegény ember volt. Az maguktól kapott tüzet. Attól a tűztől annyira meggazdagodott, hogy az én vagyonom csak fele akkora. Azelőtt semmije se volt, most meg minden-minden. Lenének szívesek nekem is adni egy kis parazsat. Szeretnék én is gazdagabb lenni.

– Sürgős ez magának?

– Szeretném minél előbb!

– Jól van, adunk magának tüzet, de előbb mondja meg, hogy magának melyik hónap a legnehezebb?

– Az igazat megvallva, nekem egyik sem, mert vannak cselédjeim, szolgálaim, azok dolgoznak helyettem.

– Mutassa csak a kabátját!

Beletöltötték neki is a parazsat. – Most ezt vigye haza, és a tüzet ossza szét az udvar négy sarkába! Ami marad, azt dobja a kemencébe!

Úgy is tett a gazdag ember. A parazsat szétrakta az udvaron, a maradékot bedobta a kemencébe. Elégett mindene. Mindene elégett, a háza, istállója, a jószága, minden. Olyan szegény lett, mint előbb a másik.

Akkor ez a másik testvére segített rajta. Vett neki inget, gatyát, segített a házat felépíteni. Akkor mondta neki:

– Emlékszel bátyám, hogy te az én gyerekeimet elzavartad, mert egy kis tüzet kértünk?

Nem hosszabb ez a mese sem.

(Örtösi beás cigány népmesék)
Eperjessy Ernő gyűjtése

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss
Contribution

SVÁJCI MAGYAR CIVIL ÉS ÖSZTÖNDÍJ ALAPOK

Pályázati kiírás

Az Ökotárs Alapítvány az Autonómia Alapítvánnyal, a Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvánnyal (DemNet) és a Kárpátok Alapítvány-Magyarországgal együttműködve a Svájci-Magyar Együttműködési Program forrásainak felhasználásával pályázatot hirdet civil szervezetek és marginalizált gyermekek támogatására!

A kibővült Európai Unió gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségeinek csökkentésére, Svájc pénzübeli hozzájárulást nyújt azoknak az országoknak, amelyek 2004. május 1-jén csatlakoztak az Unióhoz. A program keretében Svájc összesen 130,7 millió svájci frankkal (kb. 31 milliárd Ft) támogatja Magyarországot. Az együttműködési program a következő területekre koncentrál: az alpinfrásztuktúra és a környezet, egészségügy, a magánszektör ösztönzése, kutatás, partnerség és civil szervezetek tevékenysége a környezeti és társadalmi szektorban.

Svájc oly módon is hozzájárul az Európai Unió kibővítéséhez, hogy civil szervezetek és hátrányos helyzetű, marginalizált gyermekek számára támogatási alapot (Civil Alap) és ösztöndíjalapot (Ösztöndíjalap) hoz létre.

1) A CIVIL ALAP célja a szociális és környezetvédelmi területen tevékenykedő civil szervezetek megerősítése, kapacitásuk növelése Észak-Magyarország és Észak-Alföld régiókban (Nógrád, Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar vagy Jász-Nagykun-Szolnok megye), két témakörben:

- A) Szociális szolgáltatások nyújtása
- B) Környezeti kihívásokra adott válaszok

2) AZ ÖSZTÖNDÍJ ALAP célja olyan komplex projektek támogatása amelyek marginalizált helyzetű¹ diákokat segítenek középfokú tanulmányaik elkezdésében vagy folytatásában, abból a célból, hogy sikeresen befejezhessék tanulmányaikat, illetve tovább tanuljanak, szakmát szerezzenek. Az ösztöndíjak odaítélése minden megyében (illetve régióban) pályázati úton kiválasztott végrehajtó szervezet(ek) feladata.

A CIVIL ALAPRA civil szervezetek pályázhatnak, azaz olyan észak-magyarországi vagy észak-alföldi székhellyel bejegyzett és legalább két éve működő, önszerveződő és

önkormányzó szerveződések, amelyek függetlenek az állami intézményrendszerrel.

AZ ÖSZTÖNDÍJ ALAPRA pályázhatnak az ország bármely megyéjében legalább (2) két éve bejegyzett egyesületek és alapítványok, amelyek tevékenységüket legalább két éve ténylegesen folytatják és nincs köztartozásuk, valamint az ország bármely megyéjében működő önkormányzatok, önkormányzati társulások, illetve oktatási, köznevelődési, közösség- és családsegítő és egyéb szociális intézmények, amelyek tevékenységüket legalább két éve ténylegesen folytatják és nincs köztartozásuk.

A 2015-ig tartó programban elosztható összes forrás a Civil és Ösztöndíj Alapban együtt 5 403 500 CHF (4 503 500 CHF + 900 000 CHF).

A CIVIL ALAPRA mindkét témakörben három kategóriában lehet pályázatot benyújtani:

- 2000 és 9999 CHF (481 560–2 407 560 HUF) nagyságú kisprojektek;
- 10 000 és 49 999 CHF (2 407 800–2 038 760) nagyságú középprojektek;
- 50 000 és 100 000 CHF (12 039 000–24 078 000 HUF) nagyságú nagyprojektek.

AZ ÖSZTÖNDÍJ ALAPRA – 50 000 és 150 000 CHF (12 039 000 – 36 117 000 HUF) nagyságú pályázatokat lehet benyújtani.

A pályázó szervezetnek a teljes költségvetés legalább 10%-át kell készpénzbeli önrészként biztosítania a Civil Alapban, és 5%-ot az Ösztöndíj Alapban.

Mindkét alapra legalább 12 legfeljebb 24 hónap időtartamú programokkal lehet pályázni.

Pályázni a www.svajcivil.hu űrlapkitöltő programján keresztül lehet, az online pályázati adatlap és a költségvetési táblázat kitöltésével, a szintén ott található Pályázati Felhívás és Útmutató szerint. Az online felületen választani kell, hogy a pályázatot a Civil vagy az Ösztöndíj Alapra nyújtják be! Ezekon kívül csak partnerségi szándéknyilatkozatot kell benyújtani (ha van partner). Más kötelezően benyújtandó dokumentum nincs!

¹ Marginalizált csoportba tartozik az, aki a társadalom peremére szorul.

Az első körben pályázatokat **2012. szeptember 14-től 2012. november 12-ig** (éjfélig) lehet benyújtani.

A lebonyolítást az alapítvány konzorciumi formában végzi, az alábbiak szerint:

Ökotárs Alapítvány

- a „B” témakör (környezeti kihívásokra adott válaszok) pályázatainak kezelése
 - a konzorcium vezetése és koordinálása, szerződéskötés és kifizetés
- Elérhetőségek: tel: (1)411-3505,
email: kornyezet@svajcivil.hu

Autonómia Alapítvány

- az „A” témakör (szociális szolgáltatások) pályázatainak kezelése

Elérhetőségek: tel: (1)237-6023,
email: szocialis@svajcivil.hu

Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány (DemNet)
– eljárási szabályok kidolgozása, pénzügyi ellenőrzés
illetve tanácsadás

Elérhetőségek: tel: (1)411-0410,
email: penzugy@svajcivil.hu

Kárpátok Alapítvány-Magyarország
technikai segítségnyújtás a pályázóknak, helyi iroda
működtetése, helyszíni látogatások
ösztöndíj alap működtetése
Elérhetőségek: tel: (36)516-750,
email: helyiiroda@svajcivil.hu

Pályázati felhívás!

(Kivonat)

Az Országos Informatikai Programiroda pályázatot hirdet „Közhasznú számítógépek 4” címmel

A pályázat célja: Lehetőséget teremteni a társadalmi szervezeteknek, alapítványoknak, tehát a non-profit szervezetek és az általuk fenntartott intézmények számára, számítógépparkjuk bővítésére komplett számítógépes szolgáltatási csomagok segítségével, illetve segíteni a meglévő, elavult gépek korszerűbbre váltását.

Továbbá a WIFI (vezeték nélküli hálózat) csomag választásával lehetővé tehetik a HOTSPOT-ként való működést, mely Internet-hozzáférési lehetőséget teremt a mobil eszközökkel – notebook, netbook, PDA, arra alkalmas mobiltelefon – rendelkezők számára. (A WIFI csomagot valamely számítógépes szolgáltatási csomag mellé lehet választani és internetmegosztásra csak meglévő Internet-kapcsolat esetén alkalmas.)

Pályázati keret: Az itt közölt tartalommal és árszínvonalon mindössze 400 db számítógépet magába foglaló számítógépes szolgáltatáscsomag áll rendelkezésre, melyből az alábbi feltételekkel lehet pályázni.

A nyertes pályázó által fizetendő összeg: A választott számítógépes szolgáltatási csomagnak megfelelően, a részletes pályázati kiírás táblázatos részeiben olvashatóak a konkrét összegek, mely elérhető a www.oip.hu internetes oldalon.

A pályázati csomag felhasználása: Az informatikai csomagok egyaránt felhasználhatóak irodai adminisztrációs, ügyfélszolgálati feladatokra, de akár az intézmények szolgáltatásait igénybevevők használatára is beállíthatóak (például teleházban, oktatási célra, stb.)

A pályázók köre:

- **Civil és/vagy jótékonyági szervezetek** (pl: alapítványok, egyesületek, sportkörök, közhasznú kft-k, stb.), vagy
- az 1. pontban írt szervezetek által fenntartott intézmények (a fenti szervezetek által fenntartott bármely intézmény).

A pályázat során **kiemelten** – de nem kizárólagosan – támogatottak **az oktatási intézményeket** segítő és/vagy azokkal együttműködő szervezetek.

Közbeszerzési törvény hatálya alá tartozó szervezet részéről a pályázat benyújtása egyben azt is jelenti, hogy a pályázó szervezet kifejezetten úgy nyilatkozik, miszerint a pályázatban szereplő közbeszerzés és minden hozzá kapcsolódó szolgáltatás tekintetében nem köteles a kötelező közbeszerzés lefolytatására.

A megpályázható csomagok általános informatikai tartalma:

Márkás Pentium 4 és C2D kategóriájú számítógépek **jogtisztta szoftverekkel**. A pályázaton **márkás, használt, felújított számítógépekből** álló 4 illetve 8 gépes csomagokra, valamint egygépes szolgáltatáscsomagra (tehát egyetlen gépet tartalmazó csomagra is) lehet jelentkezni. **Lehetőség van több csomag egyidejű megpályázására is.**

A felújítási szolgáltatás magában foglalja a gépek átvizsgálását, egységesítését, külső-belső takarítását, a fődarabok tesztelését is. Minden csomag alkalmas az Internet-használaton túl a hagyományos irodai, oktatási és egyéb általános számítógépes feladatok elvégzésére (például szövegszerkesztés, táblázatkezelés).

Valamennyi csomagunkban lévő számítógéphez hasonló szoftvercsomag tartozik: az operációs rendszer jogtiszt Microsoft Windows XP Professional operációs rendszer (előtelepítve, beállítva, de **igényelhető 32 vagy 64 bites Windows7 Professional rendszerrel** is) Egy Microsoft Windows Professional sorozatú operációs rendszer-szoftver értéke önmagában is 40.000. Ft körüli. Továbbá a Libre Office magyar nyelvű, Microsoft Office kompatibilis irodai programcsomag is telepítésre kerül, mely a szövegszerkesztő és táblázatkezelő funkciók túl rendelkezik egyebek közt bemutató készítő funkciókkal is (opcionálisan igényelhető Microsoft Office 2007 Basic irodai csomaggal is).

Műszaki információ: Technikai jellegű kérdéseivel (gépek műszaki paraméterei, stb.) a 70/310-2981-es mobil számon a hét minden napján 9 órától 17 óráig fordulhat kollégáinkhoz.

A pályázat benyújtásának formája: A pályázatra a pályázati e-adatlap hiánytalan kitöltésével (mely elérhető a www.oip.hu oldalról), és egy legfeljebb 2 oldal terjedelmű intézményi ismertetőt mellékelve lehet jelentkezni, melyben **meg kell jelölni a számítógépek felhasználásának módját is**. Továbbá a kitöltött és aláírt adatlapot egy példányban, postai úton is szükséges eljuttatni a beküldési címre.

A számítógépes szolgáltatás-csomagok a következőket tartalmazzák:	
HP, Fujitsu-Siemens, NEC, Dell, vagy hasonló márkájú számítógép (használt, felújított márkagépek).	
Az alap számítógépes szolgáltatáscsomag esetén (minimum) 3000-es processzor, 1GB memória, 80 GB adattároló, DVD olvasó található a gépekben.	
A bővített számítógépes szolgáltatáscsomag esetén két magos processzor (Core2Duo), 2GB memória, 160 GB adattároló, DVD olvasó található a gépekben.	
Minden számítógép új billentyűzettel és egérrel kerül átadásra, a csomagoknak megfelelő 4 illetve 8 darabos összeállításban.	
Az alap és a bővített csomagtípus gépei is alapesetben Microsoft Windows XP Professional operációs rendszerrel telepítettek. Külön opcióként igényelhetőek a gépek Windows7 Professional operációs rendszerrel is. Beállításra kerül rajtuk továbbá a Libre Office irodai programcsomag, illetve külön igényelhető Microsoft Office 2007 Basic irodai csomag is. A Windows-hoz a jogtisztaságot igazoló dokumentumokon felül telepítő lemez is tartozik.	
A szolgáltatáscsomag gerincét alkotó szolgáltatások: Minden a pályázatban szereplő eszköz egy éves háztól házig garanciával és extra 2 éves assistance szolgáltatással rendelkezik.	
A pályázati csomagok monitort nem tartalmaznak , mert gyakorta rendelkeznek az intézmények monitorokkal, csak a gépeket kívánják jobbra cserélni, azonban külön rendelhető a kiegészítők választásával különböző méretű 4:3-as, hagyományos képarányú! TFT /LCD-lap/ monitor.	

Benyújtási határidő: A pályázatok beadása 2012. november 8-ig folyamatos. A pályázat két ('A' és 'B') szakaszra osztott. Az **'A' szakaszban a 2012. október 17. szerda 18.00 óráig az elektronikus rendszerbe** hiánytalanul bekerült pályázatok vesznek részt. A második, 'B' szakasz bírálatán a 2012. október 17. 18 óra és november 8. (csütörtök) 24 óra között az elektronikus pályázati rendszerbe hiánytalanul feltöltött pályázatok vehetnek részt, továbbá az 'A' szakasz alatt benyújtott, de ott eredménytelenül szerepelt pályázatok ismételt részt vesznek a bírálaton.

A pályázat benyújtásának végső határideje 2012. november 8. csütörtök éjféli.

A nyertesek értesítése: A pályázók az elbírálást követően 5 munkanapon belül elektronikus vagy telefonos értesítést kapnak.

Számítógépes szolgáltatási csomagokért fizetendő bruttó összegek*		
Leírás	4 gépes csomag	8 gépes csomag
A pályázó által fizetendő összeg alap csomag esetén: (Bruttó, fizetendő összeg!)	169.000. Ft	333.000. Ft

További csomagok és kiegészítő lehetőségek **a részletes pályázati kiírás**-ban olvashatóak a www.oip.hu oldalon

Kiegészítők: A korábbi pályázatok tapasztalata alapján az Országos Informatikai Programiroda – partnereink keresztül – segíti a beszerzését a számítógépes szolgáltatáscsomagokban nem szereplő eszközöknek is, mint például monitor, DVD író, „chat-pack”, stb.

Részletes pályázati kiírás: Részletes információk és a pályázat benyújtásának lehetőségei megtalálhatóak a www.oip.hu oldalon. (A részletes pályázati kiírás internet hiányában lekérhető telefaxon, vagy postai úton is!)

kanapon belül elektronikus vagy telefonos értesítést kapnak. Az informatikai csomagokat a nyertes pályázók a helyszínre szállítva és összeszerelve, beüzemelve, várhatóan az átadás-átvétel feltételeiről szóló visszaigazolást követő 60 napon belül megkapják (az egy darab különálló gépet tartalmazó számítógépes szolgáltatáscsomagok csak házhoz szállításra kerülnek, összekötés-beüzemelés nélkül).

A kiszállítások kezdete: A konkrét egyeztetések a nyertes pályázókkal a bírálatot követő napokban megkezdődnek, és várhatóan 2012. október 29-től a gépek kiszállítása is megkezdődik.

Az elbírálás szempontjai: Az elbírálásnál elsősorban azt vesszük figyelembe, hogy mennyi embernek válik hasznára a géppark, így előnyt jelent, ha olyan feladatot végeznek a gépekkel, amely sok ember számára hasznos, kiemelten pl.: oktatóteremben, közösségi terekben használva, stb. Előnyt élveznek továbbá a nagyobb fejlesztések, ahol több csomag egyidejű megpályázásával nagyobb horderejű fejlesztést hajtanak végre. Szükséges ezért a pályázat szöveges részében meghatározni azt a kört, amely számára hasznos és fontos a leendő gépek működése. Ennek elmulasztása nem kizáró ok, azonban hátrányt jelenthet a bíráltnál. Termé-

zetesen hagyományos irodai feladatok elvégzésére is be lehet nyújtani a pályázatot, hiszen legutóbbi pályázatunkon is szinte minden pályázónak tudtunk segíteni.

A bírálatot a programfelelős és az általa kijelölt pályázati kapcsolattartó(k) közösen végzik a fenti formai és tartalmi szempontok alapján.

További információ az Országos Informatikai
Programiroda információs vonalán kérhető:
06-70/310-2981

Fotóakadémia fotópályázat

Beküldési határidő: 2012. november 10.

November 10-ig lehet még jelentkezni a Fotóakadémia fotópályázatának első fordulójára, ahova négy témakörben elkészített felvételeket várnak. A Fotóakadémia adott havi előadásaihoz kapcsolódó témák kidolgozására az előadást követően 30 nap áll a fotósok rendelkezésére. A nevezési díjas pályázaton az összes kép szöveges értékelést, a legjobb 6 pedig pénzdíjat is kap. A legjobb képek az év során kiállításokon, az év végén pedig albumban jelennek meg. A Fotóakadémia a befolyt nevezési díjak egy részét a legjobbnak ítélt fotók jogainak megvásárlására fordítja.

A Fotóakadémia egy év során 30-36 témakörben, témakörönként 1-3 pályázati feladatot ír ki.

A pályázati feladat a Fotóakadémiai Hétvége előadásaihoz, eseményeihez kapcsolódik.

Egy témakörben a pályázat az esemény napján nyílik és 30. napon zárul.

Az eredményhirdetés legkésőbb a 60. napon lesz.

A pályázók, akik pályázatukkal egyben az akadémia tényleges tagjaivá is válnak, korlátlan számban adhatnak be pályázati anyagot.

A nevezési díj témakörönként ez első pályázati anyagért 3500 forint a további témakörön belüli pályázati anyagért 2000 forint.

A dolgozat, a pályázati anyag (kép és/vagy szöveg) legalább egy, legfeljebb öt képet (rövidebb oldalán min. 1600 pixel, JPG formátumban) és ha a feladat igényli maximum 8 000 leütés terjedelmű szöveges kifejtést (PDF formátumban) tartalmazhat.

A konkrét feladatok kiírásában előfordulhat ettől eltérő fájl formátum.

A képeken bármely manipuláció megengedett, ami hozzáad a kép értékéhez, és műfajilag elfogadható.

A pályázatok kiírása, leadása, értékelése, zsűrizése internetes eszközökkel történik.

A leadott pályaműveket egy változó összetételű kuratórium előszelektálja. A kuratórium és zsűri tagjai az Fotóakadémia előadói, és a Fotóakadémiai pályázatokon sikeres tagjai.

Az értékelési szempontjai az elvárható gondolati, esztétikai és technikai követelményeken felül a Fotóakadémia pályázatok kiírásában szerepelnek.

A kuratórium és a zsűri minden beadott pályázati anyagot szöveges értékkel, minősíti, melyben rávilágít az értékekre, a javítani valókra. Előfordulhat, hogy egymással vitatkozó vélemények is rögzítésre kerülnek.

A zsűri az pályázati anyagokat 1000-tól 5000-ig kredittel is értékeli.

Minden témakörben egy első, két második, három harmadik helyezettnek pénzdíjat adunk ki.

A pénzdíj mértéke a leadott pályázatok díjainak 20%-a úgy osztva, hogy az első díjszintre az összeg egyharmada jusson, és a legkisebb díj sem legyen 10 ezer forintnál kisebb, figyelembe véve a vonatkozó adó jogszabályokat.

A pályázati díjak 20% az értékelők munkájának díjazására, legalább 20% pedig a legjobb anyagok jogdíjaira és reprodukálására, kiállítására lesz fordítva.

A legjobb anyagokat a közös tudásanyagban publikáljuk. A pályázónak az értékelés után lehetősége van a pályázatát nyilvánossá tenni a látogatók vagy a tagok számára, de csak a szöveges értékeléssel együtt.

A fotók közül a legjobbakat rendszeresen kiállítjuk.

Az közlésre alkalmas képek jogait a Fotóakadémia megvásárolja.

A legizgalmasabbakat évente albumban kiadjuk.

AZ AKTUÁLIS PÁLYÁZATOK (témakörök)

Határidő: 2012. november 10.

Eredményhirdetés: 2012. december 10.

Az első alkalommal a dátumok változhatnak az honlap fejlesztési okokból.

Előzetes regisztráció: peter.peti@terasz.hu

Amikor a beküldés elkezdődik, mailt küldünk.

1. **témakör: A magyar fotográfia tegnap és ma**
2. **témakör: LIGHTROOM4 lehetőségei**
3. **témakör: FŐVÁROSI ÁLLATKERT és NÖVÉNYKERT**
4. **témakör: Kortárs tánc**

Roma emberek képzésbe ágyazott foglalkoztatása a szociális és gyermekjóléti ellátórendszerben

Kódszám: TÁMOP-5.3.1-B-2-12/2
Konvergencia régiók

Alapvető cél

Jelen konstrukció alapvető célja a társadalmi előítélettel és munkaerő-piaci diszkriminációval küzdő munkanélküli roma emberek, elsősorban roma nők társadalmi befogadásának és foglalkoztatásának javítása, a szociális és gyermekjóléti ellátórendszer intézményeiben történő foglalkoztatásuk támogatásával. Jelen pályázati felhívás szorosan kapcsolódik a TÁMOP-5.3.1-B-1-11/1 Roma emberek képzésbe ágyazott foglalkoztatása a szociális és gyermekjóléti ellátórendszerben című kiemelt projekthez, melynek keretében a bevont személyeknek a szociális és gyermekjóléti ellátórendszerben, óvodai nevelésben betölthető munkakörök ellátására való felkészítése és képzése történik meg.

Jelen konstrukció elsősorban a kiemelt projekt keretében a képzést sikeresen elvégzők foglalkoztatásának – ezen intézményekben történő – támogatására irányul. A konstrukció a roma önazonosságukat vállaló személyek foglalkoztatásán keresztül a szociális és gyermekjóléti szolgáltatások, óvodai nevelés fejlesztéséhez is hozzájárul.

Egyrészt elősegíti a „befogadó közszolgáltatási intézmények” kialakítását a szociális és gyermekjóléti/gyermekevédelmi alap- és szakellátások, valamint az óvodai nevelés területén, másrészt hozzájárul a roma közösségek és a szociális intézmények, óvodák közötti kapcsolat megerősítéséhez, illetve a szolgáltatáshoz való hozzáférés javításához a szolgáltatásokkal nem vagy nem megfelelően elért területeken. Emellett a roma emberek foglalkoztatása csökkentheti a romákkal szemben érzett előítéleteket is. Hosszú távon fontos cél, hogy a jelen konstrukció hozzájáruljon a bevont személyek munkaerőpiacon való tartós elhelyezkedéséhez.

A leginkább rászoruló, képzetlen, tartós munkanélküli, szegregált körülmények között élő személyek, köztük a romák sok esetben nem jutnak hozzá a szociális és gyermekjóléti alap- és szakellátásokhoz, illetve nem rendelkeznek kellő információval azok elérhetőségéről és lehetőségeiről. Emellett a szociális és a gyermekjóléti/gyermekevédelmi alap- és szakellátásokat végző intézményeknek, óvodáknak sok helyen nincs megfelelő kapacitásuk, szakembergárdájuk, hogy behozzák az ellátórendszerbe azokat az – elsősorban roma – ellátásból kimaradó családokat.

Részcélok

Jelen konstrukció rész céljai az alábbiak:

- a szociális és gyermekjóléti ellátórendszerben, óvodai nevelésben hasznosítható szakmával bíró, képzettséget elsősorban a TÁMOP-5.3.1-B-1 Roma emberek képzésbe ágyazott foglalkoztatása a szociális és gyermekjóléti ellátórendszerben című kiemelt projekt keretében szerzett hátrányos helyzetű személyek által betöltött munkakörök számának növekedése,
- a kapacitásbővítés/szolgáltatásfejlesztés eredményeképpen elért lakosság számának növekedése.

Pályázók köre

Jelen pályázati kiírás keretében

- a) szociális és gyermekjóléti és gyermekevédelmi intézmények illetve fenntartói,
- b) a nevelési-oktatási intézmények közül az óvodák fenntartói az óvodai nevelőmunkát segítő szolgáltatások tekintetében pályázhatnak,

Az a) pontban meghatározott intézmények alapításuk dátumától függetlenül pályázhatnak.

A b) pontban szereplő intézményekre vonatkozó előírások:

- egyház vagy más nem állami szerv, nem települési önkormányzat által fenntartott óvodák esetében rendelkeznie kell a pályázónak a köznevelésről szóló törvény 31. § (2) bekezdés e.) pontja szerinti, a projekt fizikai befejezéséig érvényes köznevelési szerződéssel.

A pályázók alábbi feladat ellátási helyekkel nyújthatnak be pályázatot:

- Óvoda (többcélú intézmény keretében működő óvodai feladat ellátási helyek és önálló OM azonosítóval rendelkező szervezetileg önálló óvodai intézmények feladat ellátási helyei),
- A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 178.-179. §-ában meghatározott egységes óvoda-bölcsőde,
- valamint a többcélú közös igazgatású köznevelési intézmény keretein belül, azonos feladat ellátási helyen, fizikailag is egy épületben működő azon feladat ellátási hely, ahol szakmai és szervezeti tekintetben önálló bölcsődei és önálló óvodai intézményegység is működik.

A pályázatok benyújtásának módja, helye és határideje

A pályázat magyar nyelven, kizárólag a Projekt Adatlapon, a Pályázati Felhívásban, valamint az útmutatóban előírt mellékletekkel, elektronikusan nyújtható be. A Projekt Adatlap kitöltése kizárólag az erre rendszeresített kitöltő program alkalmazásával történhet. A kitöltő program letölthető a www.szechenyi2020.hu honlapról. Felhívjuk a figyelmet, hogy a Projekt Adatlapot kizárólag .xzip formátumban fogadjuk el; pdf vagy más formátumban benyújtott Projekt Adatlap feldolgozására nincsen lehetőség. Az xzip file-ban csatolt adatlap nem lehet üres és a megfelelő konstrukcióra kell vonatkoznia. A fentiekre tekintettel a pályázati dokumentáció kitöltő programmal történő kitöltését követően feltétlenül nyomtassa ki Nyilatkozat elektronikusan benyújtott pályázathoz című dokumentumot és annak cégszerűen aláírt eredeti példányát a pályázati dokumentáció részeként nyújtsa be! A pályázatot (kitöltött Projekt Adatlapot és a felhívásban, valamint az útmutatóban előírt mellékleteket) elektronikus adathordozón a pályázati kiírás részét képező, kinyomtatott (kitöltő program esetén a kitöltő programból nyomtatott nyilatkozat) és kötelezettségvállalásra vonatkozó aláírási előírásoknak megfelelően aláírt nyilatkozattal együtt zárt csomagolásban, postai ajánlott küldeményként a következő címre kell beküldeni:

Társadalmi Megújulás Operatív Program

Kódszám: TÁMOP-5.3.1-B-2-12/2

Emberi Erőforrások Minisztériuma Közreműködő Szervezeti

Feladatokat Ellátó

Főosztályok Titkársága

1385 Budapest, Postafiók 818.

**Amennyiben a pályázatot csomagként kívánja feladni,
a csomagon az**

Emberi Erőforrások Minisztériuma Közreműködő Szervezeti

Feladatokat Ellátó

Főosztályok Titkársága

1134 Budapest, Váci út 45. „C” épület címzést kell feltüntetni.

A pályázatok benyújtása

2012. november 2-tól a rendelkezésre álló forrás

kimerüléséig lehetséges.

A pályázatok benyújtása és elbírálása folyamatosan történik.

OLVASSUNK MAGUNKRÓL!

Kedves Olvasóink!

Ezúton is szeretnénk megköszönni érdeklődésüket lapunk iránt. Örömmel tapasztaljuk, hogy olvasó körünk folyamatosan bővül, s lapunkat egyre többen olvassák honlapunkon (www.ldromalap.hu) keresztül is.

A nagy érdeklődésre való tekintettel új kezdeményezést indítunk **Olvassunk magunkról!** címmel.

- Szeretné megismertetni települése hagyományait másokkal is?
- Ismer szakmai és regionális összefogást, a szervezetek közötti együttműködés kialakítását szolgáló modellértékű programokat?
- Kulturális programon vett részt és jól érezte magát?
- Példaképként tekint valakire, aki életpályájával mások számára is minta lehet?

Fesztivál, falunap, képzési program, szakmai együttműködés?

Írjon róla, hogy mások is megtudják!

Várjuk olvasóink írásait a településükön, a megyéjükben, a régióban történő eseményekről!

Leveleiket, fényképeiket várjuk szerkesztőségünk címére:
5000 Szolnok, Aranka u. 3.

A Szerkesztőség

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

.....

Előfizetési díj
egy évre: 3600,- Ft,
fél évre: 1800,- Ft,
negyedévre: 900,- Ft

*A megrendelőlapot és az előfizetési díjat
a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:*

5000 Szolnok, Aranka u. 3.
Telefon:
(06) 56/420-110

*Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.*

Weöres Sándor:

Galagonya

Őszi éjjel
izzik a galagonya
izzik a galagonya
ruhája.
Zúg a tüske
szél szalad ide-oda,
reszket a galagonya
magába.
Hogyha a Hold rá
fátylat ereszt:
lánnyá válik,
sírni kezd.
Őszi éjjel
izzik a galagonya
izzik a galagonya
ruhája.

Deák Iza: Naptánc